

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

NOBILA MISIUNE

Un moment de a-dinca, intimă rezonanță în viața sco-larilor românesți, a ti-nerii generații — prezența secretarului general al par-tidului, președintele republi-cii, tovarășul Nicolae Ceaușescu la inaugurarea noului an de învățămînt, fapt deja tradițional și cu o pu-tere de semnificație deosebită pentru întreaga perioadă pe care în datele de semnifica-ție pentru întreaga perioadă care, în datarea sale, esențial o marcam de la Congresul al IX-lea al partidului și-i dam, la zi, un nume de referință proprie, cu înțeles de destin. O țară întreaga trăiește în grija față de propriul său prezent și viitor și trăiește mai cu seamă la tensiunea împlinirii marilor sale dezi-derate de muncă și viață, a aspirațiilor sale fundamentale. Grija față de tineret, față de educarea și formarea sa are un temeinic și concret motiv de susținere în insuși programul partidului, în pre-ocupările statice pe care întreaga societate i le consa-cră în acest sens, în condi-țiile materiale și spirituale care îi sînt pe deplin create și largite an de an, odată cu înaintarea țării pe calea dez-voltării sale socialiste multi-laterale. Învățămîntul, școala ocupă, cum e și firesc, un rol hotărîtor în această vastă o-peră de construcție umană. Cuvîntarea secretarului ge-neral al partidului rostită la Craiova, cu prilejul deschide-rii noului an de învățămînt, este revelatoare în această direcție. Mai mult, ea ne re-duce în prim plan cîteva trăsături de bază ale proces-ului instructiv-educativ și ne dă în special o cuprinzătoare definiție a perspectivei pe care trebuie s-o urmă-rească prin școala tuturor mijloacelor sale moderne școlare, pentru a-și împlini misiunea sa de important fac-tor de cultură și civilizație.

Învățămîntul, cercetare, pro-ducție și exercițiu logic al gîndirii și practici actuale, de o stringență necesitate, pe care îl oferă realitatea școlii românești, sporind și astfel contribuția și calitatea demer-ului său în opera de pregătire a tineretului pentru mun-că și viață, pentru califica-rea sa politică, morală și so-cială, răsună în tot și-a-si a-sume răspunderile prezentu-lui și viitorului. Dacă gene-ralia noastră a înfăptuit re-vo-luția și construcția socia-listă, spunea secretarul ge-neral al partidului, vouă, ține-retului de azi, celor de pe băncile școlilor, să revine înaltă misiune istorică de a

asigura fătura societății so-cialiste multilaterale dezvoltate în România, edificarea societății comuniste — visul de aur al înțelgii omenii. Retinem de aici îndemnul și profesionea de credință aie unei conștiințe comuniste exemplare. Și, reținem, de-a-se-menea, ideea de continuitate, și încă nu oricum, ci la cea mai înaltă putere a exem-plului și dăruirii eroice, la celele cele mai înalte ale muncii, gîndirii și creației, ale științei și culturii, ideea care e scumpă istoriei patriei și poporului și în care, în esen-ța sa, ne exolcă în întreaga noastră luptă pentru înfăptuirea idealurilor de libertate națională și socială. Nu există de-a fi purtătorul tradițiilor revoluționare, de a acționa întotdeauna într-un spirit re-voluționar, de luptă imotri-vă vechinului, de promovare a noului în toate domeniile. Tinerii trebuie să rămî-nă întotdeauna revoluționari, să trăiască, să muncească și să lupte ca adevărații revoluțio-nari și patrioți înaintați!

A fi revoluționar, a învăța în acest spirit, a te pregăti cu știință și pasiune pentru a te dedica nobilii munci de ridicare a patriei pe culmile și mai înalte ale progresului și civilizației — iată una din dimensiunile răspunderii ac-tuale a învățămîntului româ-nesc, una din sarcinile de fond ale procesului instruc-tiv-educativ în desfășurarea și împlinirea căruia un rol important îl au și creațiile literare, cultura și arta. Cum deseori s-a mai sublin-iat, patriotismul creației este una din condițiile valo-rii și înălțimii sale, fapt în-tețemat și confirmat într-o permanentă și vie actualitate de o lună și prestigioasă tradiție, iar școala și învățămîntul au avut și au în ac-ceptivitate și înălțime, în con-știința și conștiința lor, un rol important și înalt. Ea a con-sacrat și consacra în memo-rii generațiilor marile valori ale spiritului nostru natio-nal și universal. Școala și învățămîntul au avut și au în ac-ceptivitate și înălțime, în con-știința și conștiința lor, un rol important și înalt. Ea a con-sacrat și consacra în memo-rii generațiilor marile valori ale spiritului nostru natio-nal și universal. Școala și învățămîntul au avut și au în ac-ceptivitate și înălțime, în con-știința și conștiința lor, un rol important și înalt. Ea a con-sacrat și consacra în memo-rii generațiilor marile valori ale spiritului nostru natio-nal și universal.

Lucafeărul

REFLEX

O zi și o noapte

marinile nu erau atât de ridicate, dar nici coborîte ca să le curăți dintr-o veselie și să le dăruie repede în palme, așa cum ar fi vrut și se pregătea pentru asta, omul nostru comun și stator-nic din podgorie, cineva în felul său un urmas. Un ur-mas dar și asta era bine, nu? — din moment ce nu pe el l-a scos soarta în fata ma-rei tezaur și nici nu i-a îmbozăit nici pe părinții și nici pe bunicii săi care, e a-ve-dărat, cam de pe la a doua sau a treia spăd, dar oricum tot cu un grad adrop-iat de rudenie, erau veri cu cel ce descoperise Clasa cu puli de aur. Asa că nu se noate, gîndea el, ceva din treaba aceea mai trebuie să pice, aurul e tot pe undeva pe-aci, printre neamuri, și poate că-l dau eu de capăt. Gîndea în termeni vinătoarești omul nostru, era și vinător de altfel, tinăr și destul de chipes, al doilea între cei pa-tru sau cinci copii... parcă cînd, nu? — se întrebă el deodată și se oprește, ia stăi să-l numărăm, zice: unul, Gheorghie, unul, Stan, da, geamănu cu mine, el a murit, unul Stan, asadar, eu, Matilda și Tache, deci cinci, adică nu, patru — al doilea decăi între cei patru sau cinci copii și cum primul plecase deia la o fierărie și se pre-gătea să devină fierar, lui, celui de-al doilea nu-l răma-sese altceva decît să fie un fel de a doua, iar unorchi, chiar și prima și cea mai ascultătoare mină a tatălui printre ceilalți și, cum era și muncitor, bun gospodă, să i se dea și o pușcă și, lîngă ea, și-o cazma și, peste amîn-două, ca un tunet, o porun-că:

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. 2-4

Desen de Eugen Palade

PERMANENȚE ESTETICE ENESCIENE

este îndeobște binecunos-căt că o atare complexi-tate de înțelegere compo-nistică se întoapere cel mai bine cu o știință a interpretării rafinate, a interpretării care, rămînînd în limitele indicatelor de pe partitura (semn al atenției cu care se apleacă compozitorul asupra elementelor interpretării), își alcătuiește un larg registru de micronuanțe și diferențieri, un vast ambitus de puneri diferite în relief. Fi-reste că drumul spre un întreg cum e cel enescian, compus din fragmente cu o forță centripetă atât de pronunțată, este plin de sinuozități; instrumentistica aso-ciată partiturilor enesciene a pus în ve-dere nenumărate trepte — semne de ma-turitate interpretativă și, totodată, sem-ne — variante egal valabile de înțelegere instrumentistică. În cit este de bogată (paradoxal, deși inclusă în limita celor 33 de numere de opus) compo-nistică, remarcîndu-se din cit e de rarefăită, de in-ventivă interpretarea, s-a putut vedea cel mai limpede, fizic, cu ocazia acelor ceremonii ale muzicii, acelor revărsări de creativitate instrumentistică care au fost și sînt festivalurile internaționale „George Enescu”.

O sărbătoare a artelor este fiecare fes-tival (așa cum arată etimologia). De două ori sărbătoare este însă, în acest an, al IX-lea Festival Internațional „George Enescu” — regularitate succesu-lui din trei în trei ani a fost de data aceasta strictă pentru a se suprapune cu aniversarea centenarului marelui compozitor, pentru a celebra, print-o deose-bită concentrare de inventivitate orga-nizatorică de tinere talente și celebrități, de insistență impresionantă, o sută de ani de la nașterea genialului creator, avînd în vedere că mai multe nume cunoscu-te, rezonatoare la muzica enesciană și, mai ales, tot ceea ce este remarcabil astăzi în instrumentistica și compo-nistica româ-nească, în școlile de cor și coreografie, de canto sau de muzicologie. De două ori sărbătoare este acest festival pentru că el nu a fost gîndit și organizat ca soli-tară manifestare sărbătorească; festiva-lul încorporează, concentrînd în numai 10 zile, toată seria de manifestări omagiale începute cu mult înainte. Iată dar că o festival poate fi, ca să spunem așa, po-tențial și nu e numai pilon alonind la Viorel Crețu

Continuare în pag. 7-4

„ORIZONTUL TRADUCERII”

„O rizontul traducerii” (ed. Univers, 1981), de Gelu Ionescu, este, spre deosebire de „Romanul lecturii” (1974), unde eseistul se manifesta impredictibil în chestiuni felurite, o mai rigidă colecție de cronici literare prin aceea că reține exclusiv pe acelea dedicate literaturii străine. Criticul a păstrat aproape 40 de comentarii, apărute inițial în revista „Steaua”, rectificînd atunci cînd era cazul; a adăugat un eseu: „Anatomia unui personaj: personajul lui Ionescu”, și a compus cîteva „repere” în ideea de a da cititorului o introducere teoretică. Departe de a fi totuși, un produs accidental acest studiu are importanța lui în comparatismul românesc, intrucît stimulează interesul critic pentru fenomenologia traducerii, ceea ce la noi s-a făcut sporadic și deocamdată fără efect.

Aici, Gelu Ionescu pornește de la obligația unei „Metodologii a traducerii în istoria lite-rară” și observă că „funcția ei intră în istoria receptivității literare”, avînd a indica, pentru cine știe să interpreteze sinoptic, liste și tabele de nume și de cifre, ceea ce scapă ochiului preocu-pat exclusiv de producția originală curentă. Ideea lui este demnă de salutare și merită un examen mai în amănunt. Traducerea e un act istoricizabil și retine în ea un șir de date indirecte despre epocă, intrucît privește men-talitatea și deocamdată fără efect.

Artur Silvestri

Continuare în pag. 7-4

PREMIILE ACADEMIEI

Gînduri despre eroul vlašîn

1. Cum puteau sălășlii în sinea lui simțiri care se băteau cap în cap? Se întrebă Ioana Postelnicu („Intocarcera Vlasinilor”, 1979) despre eroii romanului său. Nu primarul pus de Celalte se voia Nicolae Branga! Cartii de nemesug, manevra a autorității pentru a-l cointeresa în lăbăgia Scaunului Vlașîn, nici nu prea îi cunoaște valoarea; se curcă că-i aduce proprie-tăți, bunurile mișcătoare și nemiscătoare ale ju-decării. Alexa pe care l-a prodat, palm trădare, jandarmilor în timpul fugii peste muntii a unei părți din obște. Ce să fi avut cu bătrînul jude? Dincolo, în Tara Românească, omoară un stareț de schit, bătrîn de asemenea, pentru a-i fura secretul unei comori. Dar de comora îngropată în prașina schitului și de banii lui, îngropată în pivnița casei celei noi, nu are parte. Nu stă-pinește dedesubturile gleei, desi se vrea, se re-cunoaște mereu, parte vegetală a ei: rădăcinile lui erau aici, în satul Vlașîn.

Jude, asta se vrea, reprezentantul vechii, venerabilei instituții ce a ocrotit din străbuni obștea. Are o elocință deosebită... o judecătă adîncă, o forță în argumente inegalabilă. Gîndirea lui este formată pe dualismul balanței, judecătă totul prin cele două talgere ce cumpă-resc faptele omenești, se află el însuși adesea în si-tuații de cumpănă și cîntărește îndelung leștea. Vocație de judecător ce împacă părțile. Are chiar temelii solide pe care stă așezat și care devine, în situații limită, ultimul ra-zeam.

Speră la un moment dat că dacă el este nemes iar religia ortodoxă este acceptată satului oamenii vor primi iobăgia de bună voie. Rationamentul l-î spulberă în adunare publi-că în bătrîn, aceluși judecător, omenii lui în primul rînd pentru nevoile imediate, pentru independență — „mai apoi vine și biserică și popa”. Autoarea nuantează bine acest aspect al istoriei vlašînilor dar tot din istorie știm că în anumite condiții raționalismul lui Branga a triumfat, pentru păstrarea religiei lor oamenii acceptînd multe compromisuri. Print-o încredere orărbă în sine, Branga se vrea omul com-plet al obștii. „Are o palmă mare, cărnoasă”, și instinctul lui de proprietate se exprimă cel mai bine astfel: „Vă cuprînd pe toți în palma mea”, își zice privind oamenii. Pe Istina, eroina vlašî-nilor pe care a readus-o la viață și o ține de-parte de obște, a făcut-o să creadă că este autoa-re morții bătrînului stareț (că ar fi încurcat leacurile cu otrăvurile). „Astfel am cuprîns-o în palma mea pentru toată viața”. Poza stăpîni-rii, cuprînderii, este în direcță legătură cu simță-mintele lui Branga exprimate constant în re-zim animalier: „Parcă sub frunte s-ar fi aflat lupi turbali, jivine strimtoare care se iubeau unele în altele să lasă din strimtoare” — cînd se află în încurcături, „viermi, serpi, toate liștioa-nele care-l fierbeau sub frunte pară s-au do-molli” — cînd găsește soluția. Branga este o excepție în obște; el nu poate avea ca rival o singură persoană — lucru exact intuit de către autoare. Ar însemna ca unui exces să-i urmeze altul. Totuși, pentru comparație, iată simță-mintele lui Ieronim, cel ce-l știe o parte din fărdelegi și se identifică în masa sătenilor:

Nicolae Georgescu

Continuare în pag. 7-4

CRONICA EDIȚIILOR

Eminescu — Fragmentarium (III)

În stadiul actual al cercetărilor nu se cunoșc izvoarele pentru toate însem-bările din manuscrisele poetului în-cit, așa cum subliniază editoarea, nu este cu putință de făcut o separare între cele originale, adaptări și traduceri. Oricum ar sta lucrurile, faptul că Eminescu a „adaptat” sau a tradus anumite idei sau anumite texte devine relevant pentru înțelegerea sa.

Ideii din Arta reprezentării dramatice a lui Rătscher se găsește aplicată în croniclele sale dramatice (de altfel, pe marginea traducerii se găsește adnotări referitoare la artistii și spec-tacolele vremii). Foarte multe însemnări, prin faptul că indică o poziție față de anumite stări de lucruri de la noi sînt îndubitabil mediatii originale ale poetului. „Dacă ar exista o înăi-nțare absolută în omenești, un spor real de puteri, atunci Homer ar fi trebuit să fi fost un măzar”, Macedonski — geniu, pe cînd tocmai contrariul e adevărat” (2267, 2v. — bineînțeles că reflectă atît de gravă șiie are cauza în polemica dintre cei doi poezi).

Alte însemnări, repetînd aceleași imagini sau formulări care se găsesc și în texte știute ca sigure ale lui Eminescu, nu mai ridică probleme de paternitate. Însă altele, mai ales cînd sînt foarte concise, lasă loc altui asupra paternității, cit și asupra sensului ce a vrut să le dea poe-tul. Ce vrea să zică și este ea a lui Eminescu, însemnarea de pe fila 181 din ms. 2258: „Slab ca capul unui filosof.”? În schimb, însemnarea

de pe fila 154 a aceluiași manuscris, răzlețită între filele traducerii din Kant (nu-l scria poe-tul lui Măiorescu ca ar putea să tîna doar un seminar despre filosoful german?) pare a fi un prospect de prelegere, incipitului dîndu-ne indica-ții în acest sens: „D-lor! Filosoful a căzut în discredit prin sîrăcia ei relativă față cu bogă-ția tuturor fiicilor ei...”.

Giăsim nu o dată în aceste însemnări bruioane pentru versurile de mai tîrziu ale poetului, ele fiind ușor detectabile de cunosătorii operei: „În firele omni-universale s-opitește” (2262, 42 v.). Însemnările cu caracter de maxime sînt poate cel mai greu de dovedit a fi creații origi-nale ale poetului, știut fiind că în domeniul acesta „eminescienții sînt foarte frecvenți și pînă la un anumit punct chiar admise. De pildă: „Oamenii veseli comit mai multe neozizi decît cei triști; dar aceștia comit mai grave” (2258, 163 v.); „Mulți oameni spun adevărul — dar modul cum îl spun, îl fac indiferent și nebagat în samă” (2262, 159); „Între caracter și inteli-gență n-ar trebui să existe alegere. Inteligențe se găsește foarte adesea — caracter foarte arare” (2259, 55 v.); „Morală e o negațiune. Să nu faci, să nu zici” (2267, 15 v.) etc., etc.

Unele însemnări au caracter intim, de jurnal, poetul notîndu-și viziunile, aprecierile asupra propriilor opere, debilității etc.: „Eu știu chinul r-l-am avut însuși cu matematicile în co-pilărie, din cauza modului r-am în care mi se propunea, desi idealul eram unul din ca-petele cele mai deștepte. Nu ajunsesem încă la vîrsta de douăzeci de ani să știu tabla pitago-reică — tocmai pentru că nu se pusesse în joc judecătă, ci memoria. Și desi aveam o me-morie fenomenală, numere nu puteam învăța de-loc pe de rost; încît mi intrase în cap ideea, că matematicile sînt științele cele mai grele de pe fața pămîntului. În urmă am văzut că-s cele mai ușoare, desișur pe de-o mîie de părți mai ușoare decît limbile care cer memorie multă” (2258, 251, 251 v.). Să-nvăță arta, a fost tradusă pentru că nu știu a „desemna” (2292, 21) etc. Nu mai reproducem aici cunoscuta adnotare pe marginea unei variante a Lucafeărului (2275 B, 56).

O notație care se află în ms. 2258 (fila 222), deci din epoca studiilor universitare, adică cel mai tîrziu din 1874, ni-l dezvoltă pe Eminescu gîndind foarte aproape de Caragiale. S-au influențat el reciproc: ori s-au întîlnit într-o aceeași meditație plecînd de la aceleași realități ale timpului — rămîne de stabilit de către istoricii literari. Dar iată meditația cu pricina: „Cea mai comică no-tare românească e motul — anei-teră neîmpăcată și în sine atî de ridicolă din-terea aparțină esteriore și fondul interior. Cel

Gheorghie Suciuc

Continuare în pag. 6-2

Cămășă oțelarilor

Pasărea cînd cîntă se destramă,
poetul îi găsește capătul firului și-l leagă la loc.
Luna se poartă cu razele ei ca o mamă,
lumina ei de pe cămășă o storc.

Un smoc de vînt îmi putrezește pe umăr,
îl suflu dar nu se ia.
În familia muncitorilor oțelului e pus la număr,
aud copiii lor cum prînd a-l dezmiarda.

Oțelarii o sîrgură dată îl debracă pînă la jumala,
își iile, asc ureche de pieptul lui și-i ascultă
înima sănătoasă.

Hainele bune ale oțelului sînt cusute toate cu fir de ață din cămășă oțelarilor trasa.

Ion Trif Pleșa

UN OM

Întelepciunea po-zorului nostru a dat la răspundut potrivit în treval a pro-verb care mi-a atras mai demult atenția: „Fă binele și dă-l pe apă! Acest pro-verb ar putea sta drept motto în fruntea unui nou cod de viață. Spre mîndria speciei umane, ezită și omenii din aceste țări care binele fără a aștepta recompense. O inimă plină de fericiție m-a adus leg totuși modul meu de viață. I-am cerut de seară. Locuia într-un apartament cu mobilier modest și singurele obiecte care mi s-au părut a de-păși în viața mea prin opulență erau candelabrele cu un număr impresionant de becuri puterice. Desi era zăua la amiază, nu răpănată; în grajă, m-am putut abține să-mi respiră două vite. Iur-impregur n-am în-

Gheorghie Pituț

Continuare în pag. 4-2

Continuându-și călătoria cu „Arca lui Noe”, în apele teritoriale ale romanului românesc, Nicolae Manolescu prezintă, în acest al doilea volum al cărții sale, câteva esanșuri din ceea ce criticul a numit modelul ionic: Halioti, Horticeni, Panadot Benescu (Trei femei), Ultima noapte... și Patul lui Procus de Camil Petrescu (Fals tratat pentru uzul româncilor), Adela de G. Ibrăileanu (Jurnalul scriitorului), Ioana de Anton Holban (Săndu scrie un roman), Măstrea de Mircea Eliade (Jocurile Măstrei), Vestibul de Alexandru Ivasiuc (O fată mărinică un mar). Procedând astfel, criticul face câteva modificări semnificative în primul volum: Ioana în loc de Jocurile, Daniei, excluderea romanului lui M. Blecher, întinderea în imediată a termenului, acum, la corintic, un volum separat, al treilea, pentru corintic, anuntat inițial ca al doilea, ca să fie în discuție. Modificări neesențiale, în afară de faptul că înlocuiește într-o altă tipologie, în care vorbește de sine despre soliditatea criteriilor teoretice ale criticului în delimitarea granițelor ficțiunii „model” românesc. Cit despre anunțarea „peste plan” a volumului trei, n-am rețut ca „vai”, saturat-denzolat (sau cum?) cu care un critic „salută” așarea nouă, în cronica sa din „Roman psihologic” la Nicolae Manolescu. Sincer colegiala exclamatie este neavenită, căci ea știe că prestigiul trebuie adărat prin toate mijloacele, y compris cel al numărului de volume publicate. În chip firesc, Nicolae Manolescu ține la ideea de prestigiu și procedază în consecință, chiar cu riscul unui mare efort, să facă, față de scria criticului în primul volum, cu o hărăzire de învidiat: „Ionicul romanului înseamnă psihologism și analiză: iar reflectia începe să trăiască viața de minea”. Și, într-o serie de scrieri, la fel de hotărâte, în volumul al doilea: „Roman psihologic ori de analiză sintetică este o figură generală fie complet greșită. Unii din comentarii primei părți a eseului meu au crezut că le pot utiliza în continuare în locul termenului ionic, propus de mine, considerând pe acesta din urmă superior. Dacă „Jocurile” nu se identifică cu „psihologicul” (și cu alt „pău” cu analitic) căci ar trebui să pretind, în acest caz, că doctul, în ce-l privește, exclude psihologia”. E, în aceste critice, nucleul unei metode de lucru, în care se vede, în viziunea sa, o „formă și a năsea succesiv din chip dialectic, probabil în același lucru și a-l acuză de „salut de onoritate. Inventivul critic pășeste rapid ocnce de scrierea la acestui procedeu, rezumând oro-domo, prefața lui Mircea Eliade la „Oceanografie” („...că a scrie cum a simțit adică erăbilit și dramatic; că n-a fost interesat de „psihologism” și conștient, ci de întrebări și de acțiune, de concepții de răz, scâmbii din condei, paranteze, ezitări”. În care se vede denința lui sinceritate: în fine, că s-au evitat contradicțiile, în care inteligența veritabilă găsește soluții cel mai fertili, deoarece n-a crezut niciodată în „psihologismul” permanent, treaz, formă a fostilării minții și în „luciditatea simpatetică”, în stare să fie creatoare”. Cu toată luciditatea simpatetică de care sîntem în stare, nu putem totuși pricepe din ce cauză termenii consacrați roman psihologic ori de analiză, din vocabularul criticului, sînt în permanență legitimitate (M. Ionescu în cronica de la citată, dovedeste contrariu, cu chiar argumentele lui Manolescu) altă vreme cît însuși cel care-i contestă, îl folosește în locul ionicului. Astfel, la p. 192, criticul își propune să facă ordine în „cansambla” rezultatului psihologic de care îl numește, în paranteză, analitic ori al trăirii (desi,

CRONICA LITERARA

NICOLAE MANOLESCU:

«Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc» vol. II

mai devreme, vituperă în contra celor care identifică psihologicul cu analiticul) și distinge ca modalități ale acestuia discursul analitic, monologul interior, fluxul de conștiință. Discursul analitic este, ne spune N. Manolescu, utilizat în Adela și în Ioana, monologul interior în Înlocuirea din răz, iar fluxul de conștiință în Procesul de Ion Biberi sau în Absenții lui Buzura. Dar toate romanele citate fac parte — tot Manolescu o spune — din ionic. Care, nu-i așa, nu se identifică cu nici un pret cu „psihologicul” și cu alt mai puțin cu „analiticul”. „Era pe cînd nu se vedea / Azi, o vedem și nu e!” Nu mai insist asupra verosimilității termenilor dorici ionic corintic, care sînt, în cel mai bun caz, metafore poeticești.

Cu aceeași luciditate simpatetică, trec la un alt aspect din Arca lui Noe: cel metodologic. Cîte sînt sîntul volumului, criticul se conștientizează într-un emolotant discurs asupra metodei: „Dar dacă m-am încrezut într-o iluzorie asemănare? Cu atât mai gravă, dacă e numai atât, cu cît în toate capitolele acestui eseu desuror roman am procedat la fel: pornind de la fragmente, nivel încercat și reconstituit în întregul. Am presupus mereu, desigur, n-am mărturisit-o plină acum niciodată, că există în opera unui scriitor, în fiecare dintre romanele sale, sau doar în unele dintre ele, fiind vorba aici de romanțieri, anumite locuri în care un ochi atent poate să vadă romanul în totalitate, sau poate chiar toată opera aceluia scriitor. Am presupus, deci, că există părți capabile să conțină întru, la fel cum gustul unui mar poate să conțină gustul tuturor mezelor”. Criticul numește aceste părți — cu un termen preluat de la Constantin Noica — holomei. Și, mai departe: „Existența cu gustul mărilor din Vestibul ar putea fi unul din acele cîmpuri estetice în care se ma-

nifestă fenomenul holomeiei, și as avea cea mai înaltă justificare pentru procedeu întrebuint. Întrebuint atit de des, în această carte, incit ar fi o adevărată nenorocire dacă ar fi greșit”. Am citat în extenso, dată fiind tocmai importanța pe care criticul o atasează chestiunii. Riscurile metodei lui Manolescu sînt, într-adevăr, considerabile. În ceea ce privește (Holban, Eliade, Ivasiuc) criticul nimereste bine „holomei” respectiv. Pornind de la el, întrezesc se reface vîzînd cu ochii, crește ca un aluat fecundat de boaba de drojdie și, bîșat în cutoarele analizei critice, una mereu în uleiurile stilului manolescian, se rumenește după voința criticului. La aceasta contribuie însă, în mare măsură și amplele rezumate pe care autorul-povestitor onest — le face la tot ocazi romanelor în discuție, transformînd adesea pagina critică în manifest. În restul cazurilor holomurul nu e holomurul, ci simplu pretext, ales de mirare la un critic cu experiența folositistică a lui Nicolae Manolescu) inabil și ineficient. Efectele vor fi, în primul rînd, notorii, dela, contradicții ale lui Manolescu, securi și eronate ale „calității” asupra cărora vom zăbovi, simpatetic, în cele ce urmează. Voi exemplifica din lîsa spațiului, doar cu capitolele Trei femei, care analizează proza Hortensiei Papadat-Bengescu. Esanșionul este aici un pasaj de la începutul Fecioarelor despletite, care relatează vizita celor trei femei (Mini, Nory, și Lina) la moșia lui Doru Halipoo de la Prundeni, Lina este Mini, neîntrudusă încă de Nory și Lina în tainele clanului. Cititorul ia cunoștință de evenimentele doar din perspectiva Miniei, crede Nicolae Manolescu, „perspectivă interioară” situată în conștiința unui personaj, unică și fixă și totodată marginală. În această conștiință „noutatea procedurii”, care „distinge radical romanele Hortensiei Papadat-

Benescu de cele ale lui Rebreanu, Sadoveanu sau Călinescu: și e un indicu important că strategiele ionice încep să ia locul aceluia ale doriciului. Minie, în interpretarea lui Nicolae Manolescu, un „reflector pur”, și „niciodată reflectarea nu e sîrjită de intervențiile autorului, care rămîne la fel de mut ca și proto-nostii”. Ar fi așa, dacă ar fi așa. Dar Mini nu este deloc un „reflector pur”, iar autorul nu este deloc un „reflector pur”. Și asta chiar în secvența de scrie criticul o consideră exponențială, o citează fericit și o comentează erăbit. Iată o mostră: „Acel root de copie noble dărea de obicei o muzică lui Tudor Halipa, stăpînind moșiei, casei, trăsurii și callor”. Cine vorbește aici? Mini, ne asigură Nicolae Manolescu, așa cum se deduce de alfel și din finalul secvenței, în care nu l-am mai citat. Atunci, rezultă că Mini e una cu naratorul omniscient, omnipotent și ubicuum din romanul dorici, dacă stie că rootul de copie îl părea de obicei o muzică stăpînului moșiei (s.n.) iar dacă nu este Mini, atunci este autorul, care, neascultător, iese din mutenie pentru a-l contrazice pe Nicolae Manolescu. Așoi n-avea avea nimic împotriva observației că strategiele ionice, prin prezența reflectorului pur, încep să ia locul aceluia dorice, dacă acest „început ar avea și o continuare consecventă”. Dar, constatînd clar că Nicolae Manolescu — reflectorul pur dispore în celelalte romane ale ciclului și, treptat, însă sigur, prozatoarea revine la procedeele tradiționale. După o sugestie din Goldmann, criticul nostru explică această Priza, schematizînd procesul de reflectare al structurii reflectorului în structurile romanului. Priza, valabilă, nu este deloc în favoarea includerii romanelor din ciclul Halipoolilor în modelul propus ea fiind la fel de aplicabilă oricărui roman. Nu inventez nimic, căci, iată ce declară criticul: „După Fecioarele despletite ne-am fi ascultat, poate, ca mijloc de investigație să evoluize în sensul unei noi mari libertăți în transcrierea aceluia stream of consciousness sau, măcar, al menținerii perspectivei interne, constatăm, iată, în romanele următoare, o revenire a perspectivei ordonate și exterioare a doriciului. Dispară deci și reflectorul unic: și, după tentative nu prea convinse de a-l înlocui cu mișcările reflectorului, care să preia, la tour de rôle sarcina viziunii narative, scriitoarea renunță definitiv la strategiele ionice, adoptînd mai vechiul model din romanul analitic al „psihologismului” nostru”. Și, atunci, ce analizează criticul în cartea sa despre tunc? Romanele dorice? Sau poate romane psihologice, cum va fi obilat, în a moment dat, să numească romanele lui Camil Petrescu? Pe de altă parte, din scrierile noastre se poate observa o mare părere de rău și, imolct, o evidentă concenție melioristă, care prevedea dinamică triadel manolesciană: romanele ionice sînt superioare celor dorice, iar cele corintice — cum să zic — mai superioare. Mă-ntrub neliniștit ce va urma după corintice și ce se va întîmpla cu bietul Balzac și cu a sa atit de dorici Comedie umană?

Nu pot încheia aceste consideratii fără a sublinia, alături de remarcabilele rezumate ale romanelor analizate, excelența raiocințelor de care face criticul unor lucrări celebre străine. În acest sens, remarcabil este rezultatul din volumul Recursus à la methode, din volumul Figure III de Gerard Genette, care sistematizează raporturile dintre Autor, Narator și Personaj. Nicolae Manolescu declară această sistematizare „ceia mai bună (... din cite există”.

Valentin F. Mihăescu

CARTEA DE DEBUT UN PROZATOR

Georgehe Zineescu al-a scris cartea de debut” cu virtuozitatea și rafinamentul unui poet calofii, pentru care plăcerea de a îmbina cuvîntele covîrșeste simțirea de a se exprima. Este o preferință care explică așezarea povestirii, gen „lent”. În care conflictele și personajele trec pe un plan secund, spre a lăsa ritualului relatării rolul principal, gen com-patiibil, în consecință, cu Zineescu recure la modelul analitic al grupului format din bărbai cărora le place să-i aducă aminte de întîmplări demulă petrecute și să le povestească pe indelele, scriindu-se de amănunte, apoi reluîndu-se de sîrjitul istoriilor lor pe cărări care serpușc capricios, întorcîndu-se adesea spre punctul de unde au plecat cărările de labirint, care contrazic și chiar batjocoresc ideea de drum fcut pentru ca de sl și se alunză cît mai repede undeva anume. Sînt voci (printre ele se numără și cea a naratorului) care au dăruit de a dilata întîmplarea într-o formă verbală liniștită, stăncant-sclintitoare, însă poezie este adeseori autentică. Pentru a continua metafora, putem spune că personajele sînt niște amfibii din specii cunoscute, care trăiesc în această apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic: „Ochii femeii scăldată în apă, amgrendu-se în înfrîntări liniștite de inedit. Apa are însă reflexe stranii. Iată un mic poem al luminii: „Acolo lumina ajunge verzuie, puțină, vîlmă de coroaene grele ale celor doi nuclei ce strălucesc de o parte și de cealaltă a prîului. Intrarea pe pod în rarele străluciri ale soarelui, răzbeș printre frunzele amare, încoace în zilele mîscătoare luminînd într-un fel năruș de prinderea, pîrînd mai degrabă să izvorască din lăuntru ei decît din înaltul înca al cerului”. Apar notații înțelepte de intensificare unor secențe, real efect poetic:

cleopatra lorințiu

O zi ca oricare alta

aproape intineric, și suferință, și năvala aducerilor aminte pe această scumoașă cimplă de singurătate. Vrei să-ți spun că mi-a greu? Și că lacrima nu-mi ajunge, că potolii...

de-acum, cei ce mă hăituesc de m-ar descoperi n-aș mai innebuni de durere, pină și tu uiți, uiți, uiți, dar și asta se iartă. Zădărnice zădărnice crusta zilei, patimă înghețată...

o, trădarea ta blândă îndărătul cuvintelor singele meu iartă iartă. Iar la început fusese doar presimțire alergând neliniștită prin tuneluri...

Duminicală

de la Baronul Sigismund Herberstein sim sigur că pe aici alergau nestingheriți elanii. I-am văzut ostă noapte, în vis la poalele Tîbuleșului, tu fericit și nebun stăpînea poeniile inverzite.

horia gane

Livada cu timp vechi

(Din volumul „Melior” în curs de apariție Editura „Cartea Românească”)

Oamenii ajung la margine rîzînd sau murînd pentru a se întoarce mai simpli și vîntul mișcă frunzele din ce în ce mai simplu și cine se leagă la ochi rămîne-o statuie pe care se odihnesc păsările izbite de zid.

Chicitura se sleiește. În case vechi se mai doarme cu picioarele spre sobă. Luna filifile în pumnul unui deal. Aseară s-au copt felii de bostan pe marginea plitei și cu palmela s-au făcut fluturi de umbră pe perete, pentru copii. Pe lavete ca pentru damiginea cu timp vechi, tirziu se adoarme pe saltele de paie și zăpada se urcă cu-necelul prin zădărnici.

captura ultimul cal sălbatice ultimul cal, este dimineață, duminică ploaie trag clopote nu-mi dai semne lumea se-mbărcă în noaptea familiale precum pe caravela unei sorți hotărîte. se aud furculițe vesele zăngănitoare, hotărît este faptul că vom minca la amiază, prefer să continui visul pe ziua, închipuind nebunii imposibilități cristaline, fie această Tamița glacială, apoi pușca otrava și defrișarea, unde ești tu? chiar nu vezi se retrag cocoiși de mesteacăn dispar iremediabil și fiul tău ar vrea să mă vadă iar tu taci, vrei să taci, ce mai pot

înțelege acum? aburi de supă, zarzavaturi mărunțite, în oraș imbrăcați sobru ultimii soși ascultă o ultimă orgă.

imaginara noastră iamă asteată neimpărțită pe șevalet, cu uimire Baronul Sigismund Herberstein a ajuns

să captureze ultima marmotă alpină lucrurile se precipită, tu lipsești, mincarea mai fierbe abuzînd clipească clopotele mai trag baronul prinde strîștia ultimul zimbru strînge între degete fine ghințura bulbuluc de munte drama se consumă pe planuri întrepătrunse iar tu refuzi șansa iubirii chinuie fiul tău tip și plînge, vrea să mă strîngă în brațe, suferim cu inimile lipite una de alta, finalul înecîndu-se în grosimea mesei de prînz.

Celula cu spaimă

Tacmai prinsesem o frîntură de echilibru nu mai izbucneam în plîns atît de ușor deși strada se clătina la fel de nesigură sub pașii basmetici, atunci totul în jur a pomet spre cădere spre irosire, celula de spaimă începuse să funcționeze ea care? și toată acea conspirație perfectă din jur, în colțurile camerei vase cu flori ofilite, uscate putreziciune a unei celebrări bolnave. Știați că e o cădere?

O, știați? Poate acum nu mai pot îndura asta poate suflatul meu nu e învelit în mușchi în fosca de gize minuscule.

decupați din locul sigur pe sine, dincolo de înțelegere, de cuvinte. Ci mi tăie căbriișcă de prăstindeni, imi tăie căbriișcă mă-norosează și în-am p-terea. Tacmai prinsesem o frîntură de echilibru cînd totul s-a răsturnat.

e trecut de miezul nopții, fișitul măturiilor pe caldarim, ora aceasta întinează de singurătate, și cum pot s-o văd inutilă, tirțit în roabe de păcură.

4 Greierii zumzăie-n vase de-argint și-s îngemănați cite patru, ca miezul de nucă. Imi lipesc palmele de un zid și rezist. În zid simt latența. Cineva pilpăie-n umbră. E, poate, cel care ia cu un cranii întineric și-și toarnă, cite pușii, dincoace. Cu privirea tot felii de ceară. Să respir numai și-atîtea arătați se destramă!

5 Totul e să părăsești cu alege cuvinte. În aceleași cuvînt sint miile de voci care-l răspund, dorului îi șade bine în haine de catifea, totuna-l să devii fapta sau s-o spui, perechi sau singuri paștem, ca vilele, aer pentru fecunditate. Să vezi omul gol e-o meserie-nțeleaptă, să-l vezi, odică, nici măcar visînd. Iar tu imi mai cerșești facerea lumii...

6 Dar cum se fac păpădiile? Păpădiile indică grosimea răpeții din iarna trecută, zăpada aruncată în groapa comună. O tuse străbate scurt aerul și-o horă se vede - rămîne îndelung pe retină: roata dinspre zodie. Vecinii mei, merii, mă întrebă: „Unde țî-a așezarea?” Acolo unde-s copiii, răspund.

7 Am fost adus pe innoptat și corbil au dat mult timp ocol locului. Am fost orbit cu-n spic de griu și văzul mi-era împrăștiat ca boabele și pleava. Zeul mi-a pus din nou întrebarea și eu n-am mai răspuns. Pedepsindu-mă, am alflat și anul și luna și locul și fapta. Demonii sint acum tulburati.

Intilnirile «LUCEAFARULUI»

Din inițiativa C.C. al U.T.C. și a conducerii Uniunii Scriitorilor din România, revistei „Luceafărul” i s-a încredințat misiunea de a organiza, periodic, deplasări colective de tineri scriitori din București și din țară pe marile șantiere naționale ale tineretului. Debutul acestei nobile inițiative s-a petrecut la începutul lunii septembrie pe șantierul Canalului Dunăre - Marea Neagră, unde peste 500 de tineri muncitori, tehnicieni elevi și studenți, au purtat dialoguri fertile și au aplaudat cu entuziasm versurile cîntite de grupul de scriitori din București și din Hunedoara, exprimînd opinia că literatura și problemele ei se află acasă și acolo, printre tinerii muncitori. Că și viața brigadierilor înrolați în marile campanii de muncă pe șantierele țării se află acasă în literatura tinerilor scriitori, o dovedesc, sperăm, paginile de față ale revistei: un aranjament redacțional ne care dorim să-l îndeplinim la cel mai înalt nivel literar.

TEMELII PENTRU O PIRAMIDĂ DE APĂ

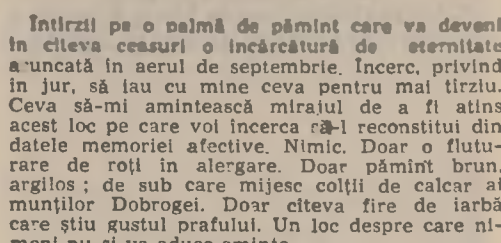
Sau pe o palmă de pămînt care va deveni în citiva ceasuri un metru cub de amintire. Stau nemişcat și fiecare clipă care trece pe lângă mine are noblețea unei emoții străvechi, redemptivă de cine știe ce reflex al soarelui răsărit pe creasta unui val de pămînt. Bate un vînt rece, aspru, înforînd stralul gros de praf albicios, cu reflexe argintii, incit fiecare mecanism ce mișcă aici pare o bijuterie lucrată în „metalul” herclic al vechilor munți. Totul se înfățișează ca o lucrare a zeilor, pe pînza gândului și puterii lor, într-un Olimp auzoare și păcură, lipsit de fast, dar cu nimic mai prejos în eroismul lui neslăvit în nici o marmură. Numai că aici „uneltele” miraculoase ale acestor prefaceri sint minune de făcătoare și fete coborîti de prin muntii Ardealului ori de prin îndepărtatele sate ale Moldovei. Tinerii locuitori ai unei noi ere, populată de alți idoli, de alte zeități. Brate adolescente răcolind măruntălele erelor geologice cu ușurința cu care desfaci o scrisoare de acasă. O zi obișnuită pe șantierul Canalului Dunăre - Marea Neagră. În soarele dimineții nici un obraz nu trădează încordarea primelor gesturi. La o mică distanță în fața mea, urechile de oțel ale excavatoarelor se înalță și coboară ritmic într-o continuă înaintare.

TINERII SCRITORII PE UN Canalul Dunăre

ROUA ȘI CEAȚA

Încins de soare, pămîntul de cretă al Dobrogei nu-l mai udă nici spuma căilor picurate din zăbale. Bate oaură factor de vînt și ridică între zori zori așchii nevăzute de calcar. Acolo, acolo e locul de naștere a Canalului. Trece dimbul cu siblex și ai la picioare uriașă spărțură făcută de oameni în pămîntul vechi al Dobrogei. Iată deci, legarea Dunării de Mare înseamnă o impresionantă mișcare în arșița a miile de mașini, dintre cele mai ciudate, și e zeci de mii de oameni veniți din toată țara. Dar arșița se va stinge și vor veni ploile, apoi va veni, călare pe crînd, iarna. Săvîrșirea Canalului va fi tot mai aproape. Pentru că miile de mașini și zecile de mii de oameni rămîn și oficiază acest fantastic ritual al muncii.

Întîrzi pe o palmă de pămînt care va deveni în citiva ceasuri o înălțime de atermal de auncată în aerul de septembrie. Încerc, privind în jur, să iau cu mine ceva pentru mal țirziu. Ceva să-mi amintescă mîrlăul de a fi atins acest loc pe care voi încerca să-l reconstitui din datele memoriei afective. Nimic. Doar o fluturare de roți în alegare. Doar pămînt brun, argilos: de sub care mijese colții de calcar ai mînturilor Dobrogei. Doar cîteva fire de iarbă care stiu gustul prafului. Un loc despre care nimeni nu-și va aduce aminte.

La citiva kilometri, un sat e tăiat în două de firul Canalului ca de-un destin implacabil. Unde a fost odăi umbra unui salcîm sau a unei femei, acum se deschide un coridor de aer suspendat deasupra capetelor noastre. Vechi poartele, vechii drumuri și locuri de horă devin deodată tavan pentru pașii de fum ai amintirii. Ca într-un cîmp mănecău urias, șomelul de forță sensibilă ale potului, capacitatea lui de a găsi corespondențe în acest univers, sint perturbate aici de o necunoscută energie care impunește piră la confuzie destinele umane cu țărta stîncii tăiată două vechi legi cosmice. Lucrare izvoară din gîndul faron al unui veac ce nu vrea să-și recunoască nici o limită.

Adevăratele proporții nu se pot bănui decît condensînd totul la maxim prin puterea imaginativă. Un milion de degete strîngînd comenzi, elberînd nișchile, controlînd tensiunea în terribilul mecanism uman și material, avînt în lupta cu timpul. O sută de mii de ochi clipind des și privind în oglinda retrovizoare sau cercetînd noaptea drumul de șantier încolțit de lumina farurilor.

Șantierul conține acea nervozitate de plonț-ezat, acea neliniște a intermețelor-lor de așezări umane. E o lume în mișcare, răsămînd rapid prejudecăți, distanțe și nostalgii, înaintînd în necunoscut cu un sol de cruzime sau bărbăție caracteristică unei opere care, în final, nu va propune numai un nou model de inginerie sau de arhitectură ci și un model uman. Este o colectivitate aici care vibrează la orice eveniment. O umanitate care primește cu egală curiozitate nelcrezătoare o scrisoare de acasă ori un grup de tineri poeți stăpîniți de aceleași emoții.

Și ce rezonanță — mă întrebam — ce putere mai au cuvintele la adăpostul neretilor de stîncă, acolo unde munca este tăcută, presimțită abia în tremurul ușor al pămîntului, în vibrația aerului, în indiciile privirii. Este cu adevărat miraculoasă prosnetimea sufletească a acestor tineri care, la stîrșirea zăvezii de muncă, au puterea (ați de-a profînd omenească totuși) de a trăi fragila stare pe care o crează poezia cu aceeași intensitate cu care, peste zi, trăiesc aventura unui șantier pornit în căutarea apelor mărilor.

Toate acestea imi amintesc că dacă într-o zonă nu prea întințată, între niște dealuri acoperite cu nesfîrșite poduri, acvil magnetice al bușolei se învîrte înnebînit atras de nevăzute fire ale misterului geologic din adînc, aici, unde ne aflăm acum, acul de sine al inimii se aseară sub emoția pîrelor și sub duritatea de stîncă a sufletului increment într-o nemărginită blîndețe. Totul pare a se elibera aici de puterea metaforei, fiindcă aici termenii oricărei comparații dispar și fiindcă întreaga lucrare este, în adîncul și în singurătatea întesului ei, o hie-oellă de încredințare și aspirație, de generozitate și de încredințare și aspirație, de generozitate și de încredințare și aspirație. Incit, privită de la undeva de deosebit din comuna toată, colosală construcție devăzută sensul unei predestinări superioare de care numai străvechii felahi, înălțatori ai piramidelor, păreau a fi fost înobilăți.

Și ce poate fi mai generos, mai emoționant — mă gîndesc — într-un veac în care generații de exuberanță și angosă luptă pentru a lăsa ceva în urma lor, decît un popor care se înălțeste pe nisipul planetei cu albastrul unui fluviu.

Într-o anume porțiune a vitloarei arteze de apă, între kilometri 45 și 54, Canalul e făcut de tineri. Sint cinci mii de muncitori, elevi și studenți, așezați în tabere, de mîrțina unor orase născute peste noapte. Ei sint noua generație de constructori, împămîntentă bine în prezența cu capetul și simțirea așchitilor spre zori. Sint bărbați tineri care s-au înțoiat aici pe Canal și sint bătaierii pentru care acest șantier este prima lor experiență profesională. Sorb apă din ghișumuri așezate de tractoare și se ospătează unorii în plin cîmp, pe crevasse de calcar, deasupra canionului adînc de excavatoare. Cantina e ceva mai încoala la vreo șace kilometri, iar timpul e prețios. Atunci vin buclărele dardulli cu de-ale mîncării, pentru că oamenii nu-și permit decît un foarte scurt răgaz între două șiroaie de sudoare.

Peste puțin timp prin vinele Dobrogei va curge singe albastru, iar această schimbare de timp o fac cei cincizeci de mii de bărbați imbrăcați acum în salopete decolorate de soare, răsplîndî pe cei salveci și patru de kilometri de vitlor canal. Oameni frumoși și mindri, n-înțare să se așeze în umbra marilor întîmplări. Viața lor pulsează chiar în mijlocul acestor întîmplări, cu precădere minunate, de fiecare dată solemnă. Așa cum bobul de griu poate anunța cosmosul, tot așa și o răsucire de bulldozer, o răsturnare de lopată, o așchire de lentilă spre mira topografului umanii apa liniștită a unui fluviu îndepărtat în oameni.

Pavel Perfil

BRIGADIERII

În uniforme lor albastre, cu caschetele lor albe din care adesea acoperă lufii blonzi și rebeli ce le accentuează barcă și mai mult fiurlele de adolescenți abia iesiti din prima copilărie, cu imnele județelor ce spun despre Moldova helenardă, despre invinețorii sau rememorează lăb-rupul Sirelei sau Azazel, ei par a fi dela o imagine de cronică. O cronică începută demult dacă ar fi numai să stabilim cronologic că ei sint, la Cumpăna, cea de-a 18-a serie de brigadierei, o cronică începută și mai de demult dacă ar fi să trecem în revistă, într-o abia sumară enumerare șantierele naționale, punînd în frunte epoeica luptă cu roca și muntii de la Bumbesti ori Livezeni și luînd ca ultim punct de reper noul fluviu albastru ce uneste într-un singur nume vitlor apelor (întîlnirea cu marea) și speranța tuturor mărilor din lume (așa dulce revărsată ori de de și estuare) Canalul de navigație Dunăre — Marea Neagră.

Sint abia la început de drum, sint abia la prima lor iesire în lume (și stîncăciile virstei și

Traian T. Coșovei

teatru

Abordarea scenică pe care realizează-o Cătălina Buzolanu a realizat-o pornind de la romanul lui Dinu Sărau, Niște țărani (confirmați de rigorilor genului, păstrînd intacte noile origini — atmosferă, intrigă, situații, caracter, limbaj) este cu totul remarcabilă, spectacolul Teatrului Mic continuînd modelarea poetică a subiectului. Subiect care nu se reduce la rețeaua epică — povestea tragică a lui Pătru cel Scurt, confruntarea familiei lui Năiță Lucean cu regimul în curs de instaurare, colectivizarea celor de la Cornu Caprei — ci este istoria unei deveniri — drumul străbătut de țărani de la condiția de oșindit la faame la aceea de țărîntor al propriului său destin. Sărăcia și obediența, istețimea și primilivismul, buna credință și suspiciunea, coordonatele existențiale și spirituale sint redăte prin analogii emblematice sugestive care asigură progresia de la real la mitologic. Interferența și simultaneitatea planurilor, sistemul de semne instituit prin decor (Mihai Mădescu), iluminare (C. Chelba), muzică (Dorin Liviu Zaharia), conferă fiwență și penetrantă discursului scenic. Tensiunea dintre idee și imagine este articulată în mod anticomic, politici noli orînduiri omniindu-i-se credințe, mentalități străvechi, predecții ancestrale, neobstrucția și diritarea nefînd înșă forțate. O nondere erasă a elementelor antitetice ar fi dus la un didacticism ritid, inexpressiv emoțional: amălnicidă alegoria morții — „prohodim” simbolic al trecutului — se obține un efect colector în finalul care nevăzute abia zorii alor vîrșim. Semnificațiile conștate care trinitatea conștată în „ochii” conștate — înlocuiește care vorbează neputința a vîntului în cele 7 anotimpuri ale creației.

Niște țărani

Ostilitatea este declarată foamna, pe o ploaie rece; hărțuiala abuzivă țărani o raportează la lupta din tranșee, regresia în timp le aminteste de miza războiului: apărarea pămîntului dar și dobîndirea lui. Existenta își urmează cursul, întemeierea familiilor continuă. Aparent contradicția pare atenuată larna. Natura e amorfă. Eroul speră să se eschiveze ca în povestea cu coșcul roșu. Simbioza om-natură funcționează și primăvara renasterea succede mortii. Vara toridă modifică destinele, determină hotăriri anticoincînd o resuscitare a conflictului care foamna cunoaște iar un moment de paroxisim consumat într-o ciocnire directă. În cea din urmă zi a iernii vinătorea de vulpi pare a nu mai fi posibilă. Colectivizarea trebuie să înceară. Teama de necunoscut îl doboră pe Pătru. Metafora războiului e ducă la cară. În discuția pe care activistul Dumitru Dumitru o naortă cu Năiță: colectivizarea e o hătălle grea ce trebuie cistărată cu orice met. Odată cu Pătru, în inlăta zi de primăvară moare o lume cu adevărmirile și dreptatea ei, cu temerile și obiectivitățile ei. Dar se ridică o alta, ciclul se reface merou. Structura noliŃonică a reprezentăției este deșeviră de către actori, întreaga distribuție se compoartă exemplar, nententă echilibrată noile ei năpărușă artimul. Se detașează, realizînd creații deosebite. Interpretii valora dărușă conștate (Mitică Poescu — Valeriu Serbu; Dinu Manolache — Carmen Galin) și cei doi diametral opuși exponenți ai noli forte: aberant brutale (Paol Panduru) și convingător morale (Ștefan Iordache).

Irina Coroiu

film

Dedicat marilor glorie ale sportului românec prezente timp de peste trei decenii pe stadioanele țării și ale lumii, filmul lui Constantin Vaeni deschide o apropiată serie de premiere cu interesante pelicule de montaj: Mîndroșușman de Ioan Grigorescu, Non stop de Manole Marcus. Un material impresionant — peste o jumătate de milion de metri de peliculă — a fost cercetat cu răbdare și tenacitate de arheolog pentru ca montajul final să depășească limitele unei retrospective sentimentale, devenind un autentic document cinematografic. Acest document beneficiază de un excelent comentariu care imbină exactitatea informației cu pasiunea sportului, fluența reflecției cu căldura evocării marilor personalități ale performanțelor sportive (autor: Cristian Topeșcu). Imaginile de arhivă potentează emoțional antologia recordurilor născute odată cu primele concursuri atletice în care fetele de țară alergau în costume tradiționale sau în care protagoniștii întrecerilor de greutate și disc nu renuntau la impresionanta chimire și imaculată țăr.

Marile capitele dedicate eroilor olimpiciilor din distribuția cărora nu lipsește Iosif Sărbu, Nicolae Linca, Iolan-da Balas, Lia Manoliu, Mihaela Penes, Ivan Patzaichin, Nadia Comăneci, sint montate sugestiv cu imagini ce schițează cîteva portrete puțin cunoscute spectatorilor de azi: frații Viziru, Ion Molina, Ion Söler. Momente de autentic cinematograf nu sint puține în filmul lui Vaeni: omagiul adus antre-

televiziune

norului de box filmat în timpul unui meci decisiv al elevului, secvențele finalei „Cupei Davis”, momentul victoriei handbalistilor. Alături de secvențele rezervate a participantilor istoriei sportului românesc aceste imagini pot genera oricînd o pasionantă poveste și despre raportul dintre timp și performanță, despre începutul și sfîrșitul unei cariere sportive, despre momentele de cumpănă ale marilor campioni. Dar atît rezizorul, cit și comentatorul n-au vrut decît să ne ofere o condensată și vibrantă rememorație a marilor succese ale sportului românesc. Acestei reușite materializate în ciuda dificultăților și rigurilor filmului de montaj îi pot urma cel puțin un lung metraj artistic, inspirat de viața și activitatea unui (unor) mare (mari) campion (i). Fiindcă trebuie s-o recunoaștem, marli noștri sportivi, acești minunați patrioți care fac să vibreze inimile milioaneilor de spectatori s-au bucurat prea puțin de atenția cineastilor noștri (în ultimul timp, numai Ștele de iarnă semnat de Cristiana Nicolae și Mircea Herivan a fost o timidă excepție). Fără a propune drept model Singurătatea alergătorului de cursă lungă sau Această viață sportivă sint sigur că marile performanțe sportive românești și personalitățile stadioanelor noastre pot inspira rezizorul nostru un generos lung metraj artistic. Filmul Campionii semnat de Constantin Vaeni poate constitui oricînd o argumentată prefață.

Călin Stănculescu

Artiști și imagini

Cu ani în urmă am însoțit echipe de filmare și-un operator cu umor îi tot spunea buniciiul său că el lucrează la televiziune dar nu poate fi văzut pentru că stă în spatele imaginii. Bătrînuț, tî-n cu umor, și-a strînat nevasta, Lînuță, fă, întorce și tu televiziunea cu spatele să-l vedem pe așa micu. Și femeia l-a întors și bătrînuț a zis, ei, acum arăt-mă locu unde lucrezi tu, și s-a dus pe ris. Operatorul a încercat să-l explice că tot ceea ce se vede deninde de el, dar din ce în ce mai încurcat și mai nervos. Pînă la urmă a renunțat, l-a zis, bine tale, eu lucrez la cooperativa Prestarea, dar nu mai ride alta. Era în minia operatorului ceva sincer. Stia că tot ceea ce este imagine se datorează lui și colecilor săi dar, în afara numelui scris pe ultimele secvențe dintr-o emisiune, nu avea nici o altă dovadă, iar operatorii, chiar dacă puțin recunoscu, sint singurele ferestre prin care se poate vedea lumea de micu ecran. Un operator îi poate compromite o emisiune. Redactorii vrea să scoată un poem și operatorul îi scoate o imagine bună pentru o emisiune de satiră. Tu vrei o emisiune despre realizările unui colectiv și el îți prinde numai dezordine și risidă și totul se compromite. De el deninde ce se vede și ce nu se vede într-o imagine, numai el posedă arta de a omite sau de a scoate în evidență și tot el, cînd e pasionat de o imagine, de un subiect sau de o idee se strecoară printre animale, filmează de lîngă roata unui vehicul obșnuit și-l dă o dimensiune epoeală. Își naortă avaratul și sculele grele cit 10 saci de campanie pe tot felul de cloacuri, gropi, pe schele, se strecoară prin toate locurile prin care un om obișnuit își

Cornel Nistorescu

SANTIER AL TINERETII

Marea Neagră

LECTIA CARE NU SE ÎNVAȚĂ LA ȘCOALĂ

inexperiența și dorul de casă — asociat imaginii celei mai frumoase licee din localitate, pentru că nici nu se poate alifit: la această vârstă fata iubită e cea mai frumoasă — și adăugând dreptul și farmecul lor, sint abia la prima confruntare cu o însoțitoare (ce-ncepe, adeseori printr-o toronțioasă etape de clucă carnică dar ferm cind izbucnesc) și această confruntare trebuie să se convertească în realizări cel puțin pe măsura celorlalte savantezări scrii. Sint, acum, la început de drum, abia o nouă serie. Vor deveni, în scurt timp brigadierii lesne de recunoscut chiar și cu simpla putere a ochiului în imensitatea acestui santier (care transformă și colosu cu încălzirea de 120 tone într-o lucrare) călătorii de malul, zumbând prin liniile masini, hâncind la zidurile de scriin. În numele dreptului adevăr trebuie să recunosc și să spun că munca lor nu este nici spectaculoasă, nici extraordinară de foteogenică: nu se află în prima linie a discolorării așezelor de mil de m.c. de pământ sare a văz minuna de cum mina omului prelunăță și întârzie de brâu, marea-alei schimbu o formă de relief într-o (bine-alese) altă formă de relief: nici în îndrăcna cursă a mastodontilor cu zeci de mil de tone ce se a-leară pe drumurile improvizate ca-n filmele de umăriri de autosăzări ultrasensibile: nici la lucrările de artă ale santierului (celele sau noduri). Poate născind discretia și candoarea virse-țu nu si-au născit o imolatorie practică mai adevărată decât aceasta: în această noobservată acum în acest furnicose, extrem de imortante, dar atât de necesară și atât de frumoasă cind totul va fi sata: mărirea vor fi (sint, adică) fixate (mai trainic), deici cu orice beton ori dale de (mai) prin carioaje de delicate fire de țarbă. El bine, acest lucru îl fac el (sau o bună parte din el) țaluză, cum carioajele, așeză sântina o udă, astea-ță țarbă să crească, îngrind-o ca pe un paxon enlețose întru viitoare incintare a ochiului marinarilor ce vor conduce vaboarele de Canal ori a turistului domnie de a străbate Dobrogea de aod. A-cestea sint fetele ascunse ale santierului, local sau de țaină și si acum, fete mai puțin anu-țiate unei nave în millocul Dobrogei nu va oătră o fluzie optică ci, poate, un reper sigur de orientare a ceastului.

Si, totuși, toate acestea vor părea normale. Chiar și cind această construcție oamnei se vor obișnui atât de mult de parcă ea ar fi fost din totdeauna pentru totdeauna. Si, totuși, vom spune ea a fost creată de oameni (ale căror nume chiar scriindu-le noi acum, chiar aduc un moment sărbătorose săvârșit de un om în ultimii ani nimal de santiere: simbătă, 5 septembrie, comandat de taberele de la Cunoștea, Aurel Cosaru, Imlinea 34 de ani, tot se vor uita) atinși de ariă de vis care nu a exclus (ba, dimpotrivă, a presusiv) vitreabilitățile (și praful și soarele arzător și oile și norozi și viscolul și gerurile) imperfecțiunile de organizare (ba nu-i una ba nu-i alta), noțiile nedormite, desoartirile mai lunee de familie. Si totuși, chiar dacă visul atinge deseori numai cu partea de ariă care doare, cine-a trecut printr-un santier, cine a venit și a rămas pe un santier, vă dori, dură terminarea acestuia un altul și după terminarea aceluia larăși un altul. Nimeni încă n-a, vetuși să demonteze pină la ultimul surub mecanismul acestui fapt și nici să denib-țeze ce imouls se află la capătul acestui complicat sistem de dirijări ce-l pune și-l menține în mișcare. O doză de înefabitate asura lui (a santierului) și a lor (a oamnelor săi) bolnavi de el ca de poezie.

Toate acestea, „fi-vor învățate” de acești brigadierii de azi din care se vor alege pentru mil-ne acei oamnei ce vor fi numii simonii, santierierii. Pină atunci însă, duă o săptămână, cu care făcuseră cunosțință cu tabăra, cu santierul, cu munca, intră el și intră în creșterea și cunosțința ei. Inși, brigadierii intră în directia și bucuriile vieții în colectiv: lucru foibal, ascultău muzică, beau meoi la bar, asistentul scriiturii (și înfilitarea cu grupul de scriitori): era un freamăt de viață mollișor și nostalgic.

Constantin Stan

„Adevărat, la început m-au cucerit culorile și mișcarea: între cer și platfoma canalului fiecare unghi are virtuți cinematografice. Cu ochii la gruzurile luminoase ale stratului geologic, pe fondul cărora macaralele și excavatoarele în rotație, basculele și giganții fabricați la Mirsa — Sibiu împart impresiunile în planuri cu adevărat artistice, multă vreme n-am reușit să fac legătura între cifrele ale intrarea pe santier și peisajul în care aceste cifre urmează ritmul orei de muncă. M-a ajutat să trec dincolo de lăștile estetice un tiner de 23 de ani pe care l-aș fi putut confunda cu un elev de liceu: „Mă numesc Marcel Puja, mi-a spus. Sint din Roman și lucrez aici de un an. Mașina mea e gata încălzită”. Creștelul nu-mi ajunge nici la înălțimea roților acestei mașini. Ure în cabină alături de Marcel și în ascult în timp ce pornește motorul: „Mașina are o capacitate de 50 de tone; greutatea ei e de 30 de tone”. Trezor: acest băiat stăpânește deci 80 de tone cu două mâini rămase pară în adolescență. Zimbește, văzind că privirea mea fixază volanul: „Nu-l mai greu decât dacă aș conduce o Dacie...”. Pe lângă noi trec în sens invers camioanele goale. Pe fiecare dintre ele pot citi două litere care înseamnă: Bacău, Hunedoara. Harghita, Iași, Satu-Mare. De o parte și de alta cupolele excavatoarelor muscă pământul, instalată în luptă cu pinzele tratice zumbite netulburate. Pe malul drept, la înălțimea parbrizului prin care santierul se vede, la înălțimea de bornă kilometrică. Mai sus, într-un alt plan, grupuri în saloapele săpă trepte și fixează terenul. Și dintr-odată sint gata să recităm: pământul și betonul, apă și praful, vântul și fetele obosite pe care muncitorii și je-lac unii altora, orizontul și tabloul de comandă vorbindu-i lui Marcel într-o limbă necunoscută mie, transformă aici orele, metri și tonete, cu toți submulțirii și mulțirii lor — în unități de măsură pe care, desigur, nu le-am învățat niciodată la școală.”

Elena Ștefci

DIN JURNALUL UNEI GENERAȚII

Dobrogea: Călător cu mașina, cu trenul, cu avionul sau cu piciorul, nu poți să nu remarci destul de repede momentul cind pătrunzi în „provincia istorică din sud-estul României, între Dunăre și Marea Neagră”, țara de aur a nisipului, a căminului de lumina soarelui, de vinturile aspre ale ierilor dobrogene, împinzită de geometrice canioane, aflată cindva sub poalele largi ale unei mări, vecină cu marea și cu fluviiul...

Dobrogea în luna lui septembrie e într-adevăr de aur, e verde-gălbăna, neagră, vântă de care vine (celebrele podgorii dobrogene), viță de vânti nesfârșite înfățișându-și spinările de culoare brună-neagră și pină la albului calcarului și crețelor atât de răspindite aici. Cu aceste gânduri bine înfipte în creierul bătuț naprasic de un soare de toamnă dobrogeană, năpă în vinele sale cele mai infernitate, ne îndreptăm spre satul Straja, unde se află Comandamentul Santierului Național al Tineretului — Canalul Dunăre-Marea Neagră. Movele mari de pământ transferă în simțuri un uruit care pătrunde în mașina noastră ca printr-o simplă bucată de hirtie.

Brazda mare de pământ așa cum mi-o îchiplu-lam reatate de un plug uriaș, sau și mai aproape de realitate asemănând-o cu urma unei mașini pentru săpă tranșee, nu e nici de domeniul fantasticului și nici aproape de posibilul meu gând strategic. E pur și simplu o lucrare gigantică, întinsă pe cîteva zeci de kilometri de pământ, tăind cu neșalanță linia de la suprafața planetei, scrijelind-o, propunind o incizie adincă și

lungă în harta unui ținut. Lucrarea e dură și mai mult de o dată drumul unui braț al fluviiului să curgă pe vatra muncii cu sing de câteva zeci de mile de oameni și poate tot cam atât mașini, pe aici curgă atita sudoare omească, incit imi dau seama că toată experiența mea de pe mari santiere, din siderurgia hunedoreană, din subteranele Văii Jiului sau ale Ghelareului, își poate scoate foarte frumos folosul în fața monumentalității, durității și greutății acestei construcții. A construit în pământ este de o mie de ori mai greu decât a construi în afara, în prezența lucrării Canalului mi s-a părut greu de comparat cu ceva anume, deci poartă ca amintitul Mare Zid Chinezesc. Canalul e măsurat în kilometri. Punctele fierbinți ale lucrării la fel, „Oamenii atacă kilometrul 45”. „Tinerii au excavat ațitia cubi de pământ la kilometrul 46”. Mă oprise o clipă pentru a mă gândi ce e mai greu aici. Mă decid repede că cel mai greu lucru la Canal e totuși. Chiar totuși. Nu e nici o exagerare în această afirmație. Izvoare ascunse răsar peste tot. Apa, elementul pentru al cărui drum se lucrează aici atât de greu, în prezența lucrării, nu mai este ce mai este pentru constructori. În unele locuri, talpa canalului e mai joasă decât pinza de apă freatică, se ondulează înspre adinc în funcție de configurația terenului atât de muncit al Dobrogei. Și atunci ține-te frate de pompat afară zeci de metri cubi de apă pină sint secătuite rezervoarele dintr-straturile geologice cu cerul Canalului.

Cind o mulțime de inși se pling sau se laentează în jurul gândului că tinerii de azi nu sint prea entuziasți față de munțile grele ale santierului și ale industriei, sube, înțeleg că amintitul Mare Zid Chinezesc, Canalul e construit în cea mai mare parte de către tineri cu chipul frumos. Tineri aproape copiii minueșe uriașe excavatoare, rup rup și simplu cu lamele buldozerelor piatra și calcarul adincului, sfărâmă orice rezistență a pământului începând să se pōstreze forma elementară a așezării. Ca unul care am cercetat epoca de aur a brigadierilor de după război, aceste constatări mi-au lăsat destul de incurcat față de admirația exprimată într-un fel unic și multă vreme irepetabilă către bunii noștri părinți și eroismului revoluționar. Tineri sint, cel care conduc mașinile de pină la 120 de tone, tineri sint minutorii manetelor excavatoarelor și buldozerelor și tot tineri sint studenții și elevii care taluzează pereții superiori al Canalului, îl întăresc structura pentru a nu aluneca înspre vitloarele valuri.

Cu nimic valuri din comun e și Comandantul acestui de pe acum glorios santier al ținereului. Cu nimic țesit în comun dar totodată și cel mai iute om din țară am cunoscut, țaluză și apariția întodeuna acolo unde te așeziți, marșuri și săgeți, înlocuind în cizmele cu țaluză întoarsă și cu șapca așezată puțin cam strengărește pe o parte. Nicolae Ivanov are vocație de om al santierelor și nu mă mir că a fost cîștiga an și pe la Hunedoara. Organizator din mers a zeci de lucrări, tendință spre obținerea rezultatelor, scurte, aproape tăioase, limpeză, care nu suportă comentarii. Pe santier Nicolae Ivanov e cunoscut ca un om foarte apăsător care nu suportă în primul rînd lena și dezordine.

Un om e aplacat atent peste manetele excavatorului său. E în cămășă și nu e singur. Îl zăresc ajutorul care e mai mult un copil. Printre-o mie de verbe mă fac înțeles că vreau să stăm de vorbă. Imi răspunde cu un gest nelămurit. Totuși mă așez. Îl privesc admirativ cu cită siguranță mișcătoarele agregate. Parcă le mîngăie. Două le ating și brațele gigantice se încovoie înainte de a pătrunde în muntele de pământ și încarcă. După ce încarcă și trimite cîrdul de mașini legăndu-se ca niște balene sub greutatea pământului dislocat, observ la un moment dat că dispăre din așină. Apară dintr-zecile de cabluri și organe în mers drept lângă noi, puțin emboliat ca orice om frumos în adincul ținței nerăsfățate prea mult de gazele și publicitate. Îl cheamă Fusca Ivan și e de loc local în Iași. S-a calificat la locul de muncă pe Santierul Canalului. Va ține minte toată viața această frumoasă și diră experiență. Ca pe o diplomă de școală. Ca pe o școală definitivă și tinerescă a vieții. O școală în care ținărul Fusca Ivan a învățat meseria de constructor, meserie care se poate compara cu foarte puține altele prin bărbăția ei, prin siguranța și îndemnatia ei în fața cărora agregatele de sute de tone mîncăc supuse pământului batrinului ținut al Dobrogei. D.K.G.-ul — 4 pe care lucrează Fusca Ivan dislocă entuziast și singur muscătură a cupel 8 metri cubi de pământ și rocă. Un adevărat munte. Nu-i rezistă nici un fel de îndărătnicie a naturii. Se află pe Canal din anul 1977 și nici nu se gîndește să plece acasă pină nu se va plimba cu primul vapor care va naviga pe apele Canalului la primele tăpazi care va atita dragote.

Valeriu Bărgău

Un om e aplacat atent peste manetele excavatorului său. E în cămășă și nu e singur. Îl zăresc ajutorul care e mai mult un copil. Printre-o mie de verbe mă fac înțeles că vreau să stăm de vorbă. Imi răspunde cu un gest nelămurit. Totuși mă așez. Îl privesc admirativ cu cită siguranță mișcătoarele agregate. Parcă le mîngăie. Două le ating și brațele gigantice se încovoie înainte de a pătrunde în muntele de pământ și încarcă. După ce încarcă și trimite cîrdul de mașini legăndu-se ca niște balene sub greutatea pământului dislocat, observ la un moment dat că dispăre din așină. Apară dintr-zecile de cabluri și organe în mers drept lângă noi, puțin emboliat ca orice om frumos în adincul ținței nerăsfățate prea mult de gazele și publicitate. Îl cheamă Fusca Ivan și e de loc local în Iași. S-a calificat la locul de muncă pe Santierul Canalului. Va ține minte toată viața această frumoasă și diră experiență. Ca pe o diplomă de școală. Ca pe o școală definitivă și tinerescă a vieții. O școală în care ținărul Fusca Ivan a învățat meseria de constructor, meserie care se poate compara cu foarte puține altele prin bărbăția ei, prin siguranța și îndemnatia ei în fața cărora agregatele de sute de tone mîncăc supuse pământului batrinului ținut al Dobrogei. D.K.G.-ul — 4 pe care lucrează Fusca Ivan dislocă entuziast și singur muscătură a cupel 8 metri cubi de pământ și rocă. Un adevărat munte. Nu-i rezistă nici un fel de îndărătnicie a naturii. Se află pe Canal din anul 1977 și nici nu se gîndește să plece acasă pină nu se va plimba cu primul vapor care va naviga pe apele Canalului la primele tăpazi care va atita dragote.

ion sofia manolescu

Revizuire

nu trebuia să ne apropiem prea mult de-acum ne-au pierit vederile nu mai sintem decit o singură moarte în simțurile cămii orbite

de surzenia înțipării fără surzenie nu intrăm seama doar o singură îmbrățișare mai suntem

îți îmguresc din altă nepăsare frunzele-n sin

de-acum nu mai suntem decit unul într-o singură învăluire într-un singur suflet ființa ta-nu-mai fuma

n-ai vrea să-mi răpăcească umbra pe unde nu te mai potăcești afluă nici un cuvint

taurii s-au culcat sub copaci sătui de-atitea împreunări

cu gurile pline de necrezămint rugămintea tauri lingă focul nestins al pământului

nu trebuia să ne apropiem prea mult

ion potopin

Spectacol de toamnă

Senină, ziua pune pe flori cenusă moale arzind pe rug ereticilor transfariți ce nu s-au închinat la coapsa lunii goale nici la iconele din minăstiri. Ei ard frumos ca ingerii și-și așază pe pleoapa, toamnei ce se lasă-ncet sărutul stins prin care trece-o răză ca o caligrafie de poet. Bărbații acestia neștitori de păcate lumino o iubiră ca-ntr-un psalm dar stau la poarta cerului lăcate pe dumnezeu nu-l trezească din somnul de zăpădă calm. Au îmbrăcat o palidă lunică și-au pus la bria un lucitor cunosc neliștitul zbor de rindunică prin ochiul vîntului autumnal. Dar ziua rece îl condamnă că n-au ținut să vadă-n cupa lor coapsele lunii multicolor din toamnă ca vinul unui vis multecind l

Sonetul nesupunerii

Să ne supunem? Căror legi ascunse E niciodată nu m-am dat supus dar ce să fac, deasupra mea sint frunze care foșnesc și port inelul pus de cuie-albastre (și nu sint isus) și navele, la țărul lor ajunse au pe catarg un steag fără apus. Și totuși, cind te am alături, totuși mă lasă învînat pe pat de lotuși de un sratu al țu, de foc aprins și vreau să ard pe rugul tău odată și apoi iar și iarăși, invadată cind plaja ta-n adincuri m-a cuprins.

Prolegomene

nu mai trece nimeni pe la poartă să mă strige din vîndă spartă nimeni nu mai trece să mă vadă cum mi-așez din oglinda spartă

cei ce vin sint tot din cei ce pleacă (tot acestor dașă spaimă ne înecă)

pină să ajung la altă stea mă tot zbor peste deasupra mea

pină să ajung la altă cuvint mi se face inima pămînt

răsărit din lutul altor zei mă tot surprîd noaptea-n ochii ei

mă tot uită uitatul în zadar sub neîmărginiri fierd hotar

nu mai trace nimeni pe la ușă să-mi descuie glasul pe la ușa cenusă

lingă foc și tainicul izvor am uitat că trebuie să mor

Nunțata tresăririlor înjunțata de stelu de piatră a venit vremea

să-l pretrec pe avessalom

intrebînd de nouii culuși la nunta tresăririlor

nu mi s-a răspuns nimica despre intunericul biblic

nimeni nu ne aștepta să venim cu nici o ființă

cind mi-am aruncat ochilor pe urmele pivora imi era trupul precum pămîntul

dar nu-mi mai era sufletul din sto! în stol

plecase cu avessalom

Mă iartă, tu

Mă iartă tu, sîrîns pîrdul în ape trecut din mină-mînd, să rechem acele vremi ce nu mai sint aproape decit crengu unei alte vieti prin care am pîndit și eu odată să vadă vîpaia unei rochi cum se clatină fugind dorul de dat

Dacă încerc să te desprind cu sunet nemîngiat din fiice ecou dacă-nvelesc lașă putredă mă-nucum să pun surșul sufletului tu

mi-a dat poetul un inel pe deget să mă cunosc cu steaua mea de sus el mi-a fost plin și pieptul, fără preget pe scut neamăgit mi l-a supus.

Dar el, dar el de unde știe colbul ce se așterne pe țirii coperti — Poetul meu s-a risipit ca ploap pe care fosnitor, inal, cei țerți plimbîndu-te cu umbra lui alături ca și o harță care nu va ții logodna unor palide omățuri în amintire cind se vor topi.

Cind scriu

Cind scriu, mă simt la un hotar de țarbă vechind întregitatea ta din veac vechind unuena stelelor-brătoare în slăvi, deasupra ta din evul dac Mă simt ostiva cu mine pe condeul care devine armă și viset că versul meu, atunci, este temelul luminilor pe care le veghez. Mă simt ca un oștar care răsunde de toate cite-au fost, de cite sînt de toate rădăcinile profunde ale acestor țări de sub pămînt. Căci, în pămînt de mult imi sint părinții și deveniții treptele voinții de-a nu lăsa pămînt sub pași strădini

Disc „Preludiu”

Scriind „cronica” unui disc, devine necesară nu numai alegerea destinate potrivit de cuprindere a acestui milocitor contemporan între sunet și sensibilitate, ci și clarificarea apăsată a modalităților de înțelegere, de abordare a unui produs de serie cuprinzînd însă interpretări-unice. Cum să așezăm actualul disc al ansamblului coral „Preludiu” în continuarea activității formației? Din 13 piese înregistrate, 8 sînt pe versuri populare, celelalte sînt pe versuri originale de poezie populară. „Creațiile originale de pe disc reprezintă cîteva de masă de o factură aparte, datorată muzicii interesantizate, refuzului locului comun”, ci-mi în prefața semnată de muzicologul Petre Codreanu (un disc reușit se alcătuiește din reușita componentelor sale, tot așa cum, în orchestra, sînt deopotrivă importante violonci și tamburina, obolul și piculina. Tonul luminos, clar, sobru, de la distanță al coralei este cel mai nimerit pentru o șarjare pe disc a unei formații constituite în 1972: de la distanță se poate surprinde cel mai bine prospețimea, disciplina de lucru impusă de dirijor, Voicu Enăchescu. Discul alătură nume cunoscut ale unor maeștri ai genului coral linăză nune mai noi, propune piese devenite puncte de referință în interpretarea literaturii muzicale pentru cor a capitalei linăză piese mai „proaspete”. Ce se observă de aici? În primul rînd, prompțitudinea răspunsului membrilor formației la solicitările dirijorului care se cunosc în muzică prin continua „impingere”, prin „fortarea” bării de măsură. Entuziasmul, această tinărești înțipă intr-ale muzicului, în atitudine cu mina sigură a dirijorului Voicu Enăchescu, supusă îndelungatei sale experiențe dirijorale, a și

radio

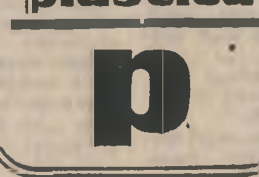
O sumedenie de probleme

S-ar părea că în timpul verii, prin înșuși contribuția ascultătorilor, centrul de greutate al emisiunilor radiofonice se stabilește pe litoral. „Radio-vacanță” preia, temporar dar cu mare dezinvoltură datorită de a întoarce pe toate fețele „subiectele spectaculoase” care există nici un fel de deosebiri între formele și glumele noastre. Delinind monopolul tonurilor exagerat bine dispușe, prezentării „Radiovacanței” lăsa (majorității neinteresantilor) imprecizie că vorbesc adevărat, cursiv și corect chiar și într-o limbă străină. Așa se face că toamnă radiofonică vine, pentru ascultători, imediat ce-au plecat de la mare. El trebuie să se recomodeze cu emisiunile „serioase” ale programelor II și III. În această toamnă astronomică, procesul respectiv a fost favorizat de calitatea emisiunilor aniversare: despre Bacovia și George Enescu; trebuie să fie înțeles că programul de radiofonică este înțeles în acest sens, înșă deschi-derii noului an școlar, sancți pină la urmă toată lumea poate fi mulțumită.

Săptămînal, programul I transmite emisiunea „Trecem pe recepție” sub-înțilată „Dialog cu tinerii ascultători”. Semnalul ei este chiar seducător. Fiecare ediție beneficiază însă de o ară de transmisie și semnalul se uitaă repede. Epistolele tinerilor „catalogate pe generații și preferințe”, reclama răspunsuri și analize în acest scop. Trecem pe recepție, a crice emi-siune care se respectă, are citiva rubrici: „fonodictionar”, „actualități”, „dă o țintim”, „poșta suctință”. Ultima dala, cu ajutorul acestor rubrici s-au dezbătut o sumedenie de probleme: saltul cativ și telescop din Har-

Elena Ștefci

plastică

Un pictor ceramist

La doi ani după expoziția personală avută la Galeria de artă ale municipiului, VASILE CRAIOVEANU se prezintă din nou în fața publicului în același loc, cu o expoziție ce nu mi se pare a propune o înfățișare substanțială a artei sale. Intrucit anterior nu am avut ocazia de a ne referi la lucrările sale o facem cu acest prilej. Se remarcă în expoziția actuală o mai mare tendință spre obținerea de efecte picturale. Tendință de sens contrar față de cea a altor ceramisti, de o vîrstă destul de apropiată de a lui Craioveanu (care refer la Badea Alexandru, dar pe un accentul de

adaptarea unui posibil repertoriu de forme sculpturale, în general abstracte la posibilitățile ceramicii. Explicatia preferințelor lui Craioveanu pare a fi destul de simplă. Problemele compoziției el și le pune avînd un permanent în vedere rezolvării conform cu formația sa inițială, care este aceea de pictor monumentalist. Iată de ce plăcete sale decorative (Murale, Pereche, Sărbătoare) cîntă mai întii în cele citiva lucrări de inspirație mitico-epicoră (Manole, Cal, Cope-cul). Ele au o anumite poezie a lor, care contribuie, fără îndoială, expresivitatea glazurilor. Trezirea de la roșu aprins la tonuri discrete, estom-pate se face de multe ori firesc, fără a se rupe unitatea vizuală a lucrării. Simind nevoia vîrstației în plămînuirea formei, artistul, inspirîndu-se din ceramica neolitică, a încercat să obțină un joc al luminilor și al umbrelor cu ajutorul tubercantelor dispuse în siruri orizontale, verticale sau oblice, pentru a sugera astfel și linii de fugă posibile ale privirii. Este drept că acest procedeu se constată mai puțin cu pornirea spre imprimare în lucrări a acestui tip de picturalitate derivat din experiența picturii monumentale. Acest fapt ne face să presupunem că arta lui Craioveanu se află încă într-o etapă de tranziție și că surprizele sint posibile.

Nu pot încheia aceste rînduri fără să menționez calitatea medicră a catalo-gului. Ținuta expoziției ar fi meritat cu totul altceva.

Grigore Arbore

muzică

Disc „Preludiu”

mlădie, „răspunde”, intrînd în esențiale, în rîndurile interpretării profesionale. Rezultatul este o formație avînd deja o amprentă proprie, cel mai ușor de descris prin sugerarea dialogului neînecat între experienta și siguranța dirijorului a conducătorului formației și avîntul, dorința de a face formele corului. Înregistrarea pune în evidentă aceste trăsături. De o fidelitate care nu admite aproximări, surprinzînd toate momentele articulații cuvintelor, audita crează impresia de adincime, de așezare a corului pe scenă, apropiindu-se mult de muzica „pe viu”. Vorbind despre timbrul plăcut al corului, el se scrițăna pe o înregistrare păstrînd foarte mult din bogatul spectru de armonice al voci: nu se aud nici sonoritățile seci, atîtăgiate, încolore, specifice înregistrărilor cu prea multe acute sau discursilor uzale (regizor muzical Corneliu Cotaibă). Dincolo de o disuță a mișcării coralei românești, rezultat este prilej pentru orice iubitor al muzicii de a verifica, în foarte bune condiții, citeva veritabile bijuterii ale literaturii corale. Măruț roșu, măr de dor de Mircea Neagu, piesă de sinceritate în surprinderea simplă a inflexiunilor populare. Hop, lup, lup de Tudor Jarda, lucrare de rafinament al înveșmîntării armonice refăcute pe o întoimă populară, ritmul lezemat totuși dintr-o melodie legănată a Păstorilor de Mîntia Negrea, avîntatul cîntec Frumosele zile de ținerie de Nicolae Oancea. S-au tăiat pîdurile de Vinicius Grețens sint unele dintre piesele remarcabile gravate pe un disc remarcabil.

Viorel Crețu

Lirică spaniolă

FELIX GRANDE

Parabolă

Nu există iubiri blesteme!

Există putrefacție legi obiceiuri eroare spaimă viclenie neputințe norme minciună nepuțințe nepuțințe vinzare-cumpărare lasitate și calamitate

Nu există iubiri blesteme!

Elogiul bestiiilor

Știi că există bestii blinde și credincioase care cind își pierd perechea adulesc vintul cu butul furios atacă răg reflectază refuz să mănince și dau tircoale și-neebeș?

Toate veacurile ploii

Erou speriați de amurg Se hrăneau cu animale îngrozitoare Sufereau de ninsori, levi, furtuni Aveau numai peșteri și vrăjitori și tirani Azi ascult ploaia ce bate-n fereastră șoptind siberale siderale ale hoaridei ca întrebări reinviate

Emoționat, mă învâlu în respirația ta imi plimb buzele pe pielea ta adormită și în timp ce ascult încet burmă lumii salut cu milă pe-acei frați ancestrali

Și tu mă întrebi?

lar eu ce știu eu ce-i iubirea / Mi-am întrebant inima și răspunsurile ei au fost schimbătoare / Am întrebant pe amant și am obținut numai cinism sau urle / Mi-am explorat creierul și am aflat urle și speranță / Și tu mă întrebi? / Dar eu ce știu eu ce-i iubirea!

dar îndepărtează trupul tău de mine pe vecie ascunde-mi carnea ta ca să n-o aflu niciodată și vei putea vedea un șarpe în loc de un om.

O carte poștală de zăpadă

Cind mă voi întinde în bătrînețe ca într-un mormint tău închis voi blestema numele tău nebun numai pentru că în noaptea asta înstrăinat și absorbit în trupul tău am dorit să fii eternă și nu știam dacă să te lovesc sau să pling

Ca și cind ar fi un uragan de lavă

(Ascultă-mă : cu glas inec, noaptea, pe ascuns, și fără a folosi numele tău pentru ca nimeni în gura mea să nu-l vadă, acum pentru todeauna -- o, zei ! -- îți spun adio)

gindind la poată în altă noapte mai puțin barbară în mina mea te va aduce hazardul sau demonul

ENRIQUE BADOSA

Cineva mă ține aici pe post de sperietoare

CINEVA mă ține aici pe post de sperietoare, ispășind o pedeapsă pe care n-o știu. Mă așază în cruce la toate culturile, imi întinde o mânășă moartă în fiecare mină și un număr de piele.

REVISTA STRĂINĂ

● BINECUNOSCUTII CREATORI și colecționari de ex-librisuri, Dănel Dănel și Ionel Telemancu au participat în R.P. Bulgaria, la o interesantă expoziție, organizată sub auspiciile Casei de cultură Bratan Sikerov din Vrbica, departamentul Smoln și a Comitetului Județean pentru cultura și educație - Hunedoara. Expozițiile, atât creații proprii, cât și piese din colecții personale, datorate unor pasionați ex-libristi din numeroase țări ale lumii, au fost vizionate de un număr de public, iar manifestarea ca atare comentată favorabil în presa bulgară. Din piesele aflate în expoziție, însume simbolice și realizări artistice valoroase, să menționăm doar ex-librisul dedicat colecționarului bulgar Ivan Tenehev Papoukitchiev. Compoziția se structurează pe o interpretare grafică a motivului călătorilor traci de pe fresca unui mormânt descoperit în apropierea orașului Kazanlik. O expoziție care ar fi putut figura sub genericul „Istorie și civilizatie”.

● UN ADEVĂRAT oras al artelor poate fi considerat complexul care adăpostește „Muzeul de stat pentru artele populare orientale”. Situat pe bulevardul Suvorov din Moscova, acest ansamblu păstrează patru clădiri de o înestimabilă valoare arhitectonică. Ele sînt considerate a fi printre cele mai reprezentative opere ale celebrului arhitect Jiljardi care a ridicat în Moscova, după 1912, o serie de clădiri monumentale, palate etc. Cunoscutul moscovitilor sub numele de „Casa Lunin”, clădire care adăpostește „Muzeul de stat pentru artele populare orientale” sînt astăzi restaurate lor a dăgîndu-li-se cu acest prilej alte construcții care vor face ca suprafața complexului să fie de aproape trei ori mai mare decît a vechiului muzeu. Astfel o serie întreagă de tezaur de artă orientală aflate decamdată în depozite, din cauza suprafețelor restrinse de expunere, vor fi prezentate publicului. Cel aproximativ 3500 m.p. al muzeului vor permite rezervarea unor săli speciale pentru operele de artă ale populațiilor din Orientul Suedic, Asia Centrală și de Sud, Transcaucazia, Japonia, China, Tibet, Mongolia, din țările arabe, Africa și America Latină.

● A APĂRUT numărul 1 al revistei lunare „Literatură națională” editată în limba hani de Editura Națională din Beijing, care cuprinde proză, poezie, articole critice semnate de 46 de scriitori aparținînd unui număr de 33 de naționalități. Asia Centrală și de Sud, Transcaucazia, Japonia, China, Tibet, Mongolia, din țările arabe, Africa și America Latină.

lungile documente ale durerii, imi poruncește o atitudine de resemnat, imi pune o pălărie fără salut și o floare de celule la butonieră. Risul sau plînsul îl pun eu.

Ca un costum nud și mutilat...

Ca un costum nud și mutilat, cineva iese cu mine și mă însoțește. E grav ceea ce se petrece-ntr-o noapte, și nu știu unde sînt. Miinile sale singurează în gura mea, și ca mine se-mbracă și-i înșală pe toți cu numele meu și felul meu de-a fi eu. Dar dacă îi cunosc speranța mea, îi răspund că nu. Cineva a răstîgnit mînușile mele negre. Imbrăcat cu propria mea goliciune, cine mi-ar putea spune cel care nu sînt?

Desen de Picasso

Și a trăit mult timp într-o casă...

Și a trăit mult timp într-o casă fără uși și fără ferestre. Cind îl întrebau de ai lui, nu avea ce să povestească. Îl ținea pe Dumnezeu ascuns într-un loc, ca o veche amintire personală. Costumul și pantofii în strădănițeșu, în timp ce al rămănea să vorbească cu cineva care ar fi reușit să-l convingă că era de-a-juns cît stătuse departe.

Și-n sfîrșit se ridică în picioare, mulțumind, ca cel ce-și ridică, moartă, propria lui greutate.

In românește de Teodor Balș și Omar Lara

Lesbos

In imediatul mormînt, pe cind imi isprăvește soarele sculptura, imi place să mă plimb pe malul apei înînd în mîna suava greutatea neted șlefuită a pietrelor marine.

Palpită-n ele : vîntul, orizonturi, direcții, constelații, vele-ninșe, și miile de morminte ascunse în crinchenul efort de-a trăi marea. Sînt pietre pentru pasul gînditor dinclo de lumină. De m-aș opri acum, s-ar scurge marea printre degetele mele, și chiar un naufragiu al insulelor ar deveni posibil.

Bronzată de albăstrimi și plentitudin, sculpturii mele-i voi da ghes să intre în procesiunea moartelor statui.

In românește de Mihai Cantunari

țării naționale din China, precum și o alegere de proverbe. Un interviu cu Ding Ling aduce în discuție literatura și scriitorii tibetani.

Joi, 24 septembrie, orele 18, se va deschide, la Muzeul de artă al R.S.R., Expoziția de pictură, grafică, ceramică și sticlărie a lui Mihai Vulcanescu

REPERE

Vocația singurătății

Întreaga creație literară a lui Cesare Pavese, străbătută de cîteva mari obsesii existențiale, este o operă unitară, în care romanetele alcătuesc un alt fel de a enunța și detalia ideile din poezii, de pildă din „Lavorare stana”, prima carte de versuri a poetului. În „La Spina” și „Apar cîteva dintre elementele care revin în scrierile lui Pavese, pe fundalul unei atmosfere care se compune cu o greutate studiată, cind nici o stîngăcie nu e trecută cu vederea, iar ochiul naratorului insistă mereu pe notația precisă, cu aerul unor tăieturi din lumea zărilor. Așa am putea aminti : mitul eternei reînnoiri, lîund chipul leit-motivului colinei verzi, adică „acasă” (acasă însemna pentru Pavese Santo Stefano Belbo, în Piemont), obsesia artistă vag insinuantă prin lumea picturii, a culorilor, ambiguitatea feminină din personajul Clelia, înecărită în vîrstele adolescenței, căutarea unei anumite libertăți interioare, imposibilitatea comunicării și înțelegerii, melancolia depozitată în fiecare clipă de viață. Teme majore esențiale, existențiale, uneori dureroase, cînd, nedecise, adunate într-un roman foarte scurt, care derulează înscenarea unei călătorii pe marea, implicînd cîteva personaje într-o vagă acțiune. Teribilul succes de public al acestui scriitor profund, vine, cred, din capacitatea de a crea senzația de viață obișnuită, chiar banală, și dialogul pline de naturalitate, din urmărirea pas cu pas a volurilor, a traiectoriilor personajelor, la plajă, la circumla, în dormitor, pe terasă, la dans etc. Este interesant de urmarit și așa spune chiar uimitor, cum acest mare scriitor a putut introduce în mai puțin de o sută de pagini, într-o carte atît de desăgătată cum este „Plajă”, atîta problematică de viață, atîta materie poetică. Atmosfera creată de povestire este aceea a unei vacanțe pe malul mării. Atmosfera insinuată este de tristețe, de nostalgie, de angoasă. Personajele sînt cînturate în crochituri care se îmbodătesc pe măsură ce vacanța se derulează, prin ce fac, prin ce spun, prin ce se mai întimplă în această sugestie epică în care de fapt nu se petrece nimic deosebit. Scris la persoana întii, romanul folosește constant vocea auctorială, persistînd senzația de evocare, de jurnal. Se cade să amintim cîteva elemente poetice care apar în roman cu aceea lipsă de ostentativitate, de stridență pe care A. E. Bakosky o remarcă în poezia lui Pavese, cind scria : „Ceea ce tulbură în poezia lui Cesare Pavese e aerul ei cenușiu mai presus de culori, e acel perpetuu pas mobil ale melancoliei lui etale, un cînt înuzoriu pe nevăzute și implacabile spirale”; marca cu clipocitul ei continuu, intimitatea misterioasă pe care o are cu întinderea neliniștită frumoasă femeie care înoată ; iubirea, difuză, ambiguă ; pictura și neliniștea artistă ; melancolia intensă a poetului, expresia „înțepătura”, refutată într-o zgomotoasă veselie camaraderască ; tensiunea sentimentală a adolescenței, balans între puritate și înțelegere ; decoul plajei, imperiala solitudine a diminetii, obositoră foscălă a amiezii, amintirile din copilăria și multe altele. Dintre ele am ales motivul mîșinului, care apare de cîteva ori, în momentele cheie ale cărții. Însoțind ca un contrapunct imperceptibil progresie a narațiunii. Întii autorul „ni-l prezintă”, vag, neutru. Un decor plăcut și arit. Apoi îl contemplăm vorbînd desigur, el rezimă ca pe o prezentă, ar vrea să-l arate prietenilor lui dar printr-o intimplare banală acestia nu-l vor vedea. El e simbolul localizării unei clipe într-o viață afectivă, dar și al imposibilității comunicării lucrurilor adîmi, înțînă, între oameni. După ce fiecare personă își consumă propria stare, după ce se derulează la fel de natural și fără aparentă strălucire zile de blindă plictisală la mare, în final autorul spune : „Între timp am ajuns pe strădăna noastră și vederea mîșinului lui m-a înțepătura în gîtul și în vecinătatea mîșinului învîntu conștontionat, noduros și uscat, care se înalță, inexplicabil, din mijlocul pietrișului”. Așadar care din variante este cea adevărată ? Oure îndrăgostirea adolescentului Berti și solidarizarea voga din final a autorului cu el, sau, în schimb, un mobil în sensul mîșinului învîntu conștontionat, noduros și uscat, care se înalță, inexplicabil, din mijlocul pietrișului”. Așadar care din variante este cea adevărată ? Oure îndrăgostirea adolescentului Berti și solidarizarea voga din final a autorului cu el, sau, în schimb, un mobil în sensul mîșinului învîntu conștontionat, noduros și uscat, care se înalță, inexplicabil, din mijlocul pietrișului”.

Așadar care din variante este cea adevărată ? Oure îndrăgostirea adolescentului Berti și solidarizarea voga din final a autorului cu el, sau, în schimb, un mobil în sensul mîșinului învîntu conștontionat, noduros și uscat, care se înalță, inexplicabil, din mijlocul pietrișului”.

Dana Laurențiu

● Cesare Pavese : „Vara de neuitat/Plajă”, traducere de Mara Pașca. Editura „Univers”, 1988

BENJAMIN FUNDOIANU LA AUSCHWITZ (V)

SFÎRȘIT?

spectacolul lumii

văzut de Ioan Grigorescu

În octombrie 1944, cind Benjamin Fundoianu a fost scos din blocul 10 al Auschwitzului și dus pentru a fi gazat și ars la Birkenau, în „fărcia morții” funcționau din plin cinci crematoriile și noua cameră de gaze de deghizate în „băi”. Inca din prima jumătate a anului 1943 fuseseră date în folosință crematoriile II și III (primul aflîndu-se chiar în incinta Auschwitzului, inca de la înființarea lagărului) apoi, în lunile următoare, celelalte două. Erau adevărate complexe de ucidere în masă, cu săli subterane înzestrate cu „ultimul strigăt” al tehnicii fasciste. Vestiarele aveau o suprafață de peste două sute de metri pătrați. Crematoriile IV și V erau dotate cu cite trei camere de gaze fiecare. La un loc, ele puteau cuprinde simultan aproape trei mii de oameni. Pe ușile lor de intrare era scris: „Waschraum” — sala de baie. Pe partea interioară a ușilor de evacuare se afla o altă inscripție „linșitoare”: „Spre camerele de dezinsecție”. Dinclo de aceste uși nu se aflau însă decît rampele de descărcare a cadavrelor și elevatoarele pentru ridicarea lor în sala crematorilor de cremare. „Productivitatea” — conform datelor rămase în dosarele lagărului — se ridica la 80000 de oameni gazati și arși în 24 de ore. Și nu era îndeajuns. Se cerea o „producție” sporită, făcîndu-se totodată recomandări pentru economisirea acidului cianhidric furnizat în granule ambalate în cutii închise ermetic sub marca „Zyklon B — Giftgas” — pentru stîrpirea dăunătorilor. „Zyklon B” sub formă de granule — se scrie în lucrarea Dr. Ian Zen consacrată Auschwitzului, — are o culoare alb-gălbui și dimensiunea bobulei de fasole. Aceste granule condensate în ele preparat care, sub acțiunea umidității și a unei temperaturi ridicate, degajă acid cianhidric, una dintre cele mai rapide ucigătoare otrăvuri. Omul este otrăvit prin aspiraerea aerului încălzit de gaz la o proporție de numai 12 miligrame la litru de aer. Acidul cianhidric paralizază acțiunea fermeturilor care permit globulelor roșii ale sîngelui să transmită oxigenul membranelor, provocînd astfel moartea prin sufocare internă. Procesul este însoțit de simptomele blocării centrilor respiratori, cu amestecul bruste și senzații de vomă. În cazul suprasaturării aerului cu acid cianhidric, moartea poate să se producă instantaneu. Dar SS-știi, preocupati de productivitatea camerelor de gaze nu țineau cont de doza zilnică de respiratori al gazului, lucru care ar fi putut să scutească victimele de cumplita chinuri ale agoniei. Ei presărau granulele prin trapele din tavan iar condamnații erau lăsați să se zbată timp de 25 de minute. Abia în vara lui 1944, cind camerele de gaze funcționau din plin, timpul a fost scurtat la 10 minute. Gazul era pus la punc după o rețetă furnizată de „Deutsche Gesellschaft für Schädlinge-kämpfung” — Societatea germană de luptă cu dăunătorii — prescurtat „Degesch”, aparținînd succursalei „Testa” (Tesch und Staben) a conglomeratului I. G. Farbenindustrie.

În cartea autobiografică intitulată „Mein Psyche”, scrisă de Rudolf Hoess, fostul comandant al complexului Auschwitz-Birkenau — și care a stat la baza romanului lui Robert Merle „Moartea este meseria mea” — la pagina 187 putem citi : „Copiii intrau în camerele de gaze care jucăriele în mîini, jucîndu-se și gîndindu-se. Am observat cum mamele lor, care stău, ori presimeau ce le aștepta în ochii lor putîndu-se citi groaza, își țineau firea și glugădăbil intenție și declarată, de altfel, aceea de a ne face cunoștință cu unul dintre cei mai semnificativi scriitori albanezi contemporani, prozatorul Sabri Godo, și acestora prin editarea la „Mihai” (Colecția „B.P.T.”), în mai a romanului istoric „Skanderbeg”, în versiunea lui Mihail Magiari.

Desigur, în primul rînd trebuie apreciate pornirea și efortul de a oferi cititorului român o noastră elocventă a celor ce se scriu astăzi în Albania, literatură acestei țări fiind evasinecunoscută la noi.

Cel mai notabil scriitor albanez în viață rămîne, fără îndoială, Ismail Kadare, ale cărui cărți se bucură de o generoasă apreciere peste hotarele țării sale. Alături de acesta și de alții cîliva se înscrie și Sabri Godo, scriitorul român cîndu-se îndeosebi printr-o extraordinară putere de evocare a trecutului istoric, la aceasta contribuind decisiv aplecarea sa nativă spre studiul fenomenului, spre o insistență în fructuoasă scrutare a documentului de arhivă.

Remarcabil realizat artistic, primul roman al lui Sabri Godo, „Al-pasa Tepeleina”, istoricesc, vizuie viața aventuroasă a unui dîntar primar autoacți albanez din secolul al XIX-lea (să ne-o reamintim pe ficia acestuia, personaj episodic în „Contele de Monte Cristo”).

Alte pentru elaborarea romanului citat, cit și pentru cea a lui „Skanderbeg”, Sabri Godo folosește izvoare istorice de primă mînă. Memoriile consulului francez de la fanina și o serie de documente din arhivele turcești l-au ajutat pe scriitor să recreeze atmosfera incipientului de veac (este vorba de secolul al XIX-lea) și să rezeveze forta motrice care l-a împins pe un oarecane beți din Tepeleina spre idealul care l-a adus la celebritate.

În ceea ce-l privește pe „Skanderbeg”, romanierul a folosit în primul rînd cronica umanistului italian de origine albaneză Marin Barleti, cronică intitulată „Historia de vita et gestibus...”

SPORT Culegînd în cîntecele toamnei

toamnă palidă, fumuri pierde pasărea văzduhului, cine-a furat cîșter astă vară stie azi să cădească pînă de bucurie. După ce Poli Timisoara a murit desuet în aproape toate ciupele de bine pe care i le purtam în suflet, cele trei echipe românești — Universitatea Craiova, Dinamo București, F.C. Argeș — înscrise în cupele europene își laudă umerii cu fagăduința aromelor de viață lungă. Ele au rupt trei corchioni de chihlimbar din porțile bătute cu flori de portocal ale Ciprului și Greciei și din cele flurierate de vînt aspru ale Balcanilor. Datorită scorurilor înregistrate la Craiova și la București avem acum respirația mai caldă, gîndul se lăfăie pe căpîte de fin și sîntem ostentativ de partea cavalerilor palatini, așa cum, de-atîtea ori — numărăm peste-o mie — am fost de partea multîmii lezate. Bun e vîntul crud, cu mîduva incandescentă și nestrecurat prin pucioasă. E pentru prima oară, sau pe-acolo, cind nu înnoibăm iritarea, jașa și disprețul. Am mai fost cîteodată lăni și-am mai spart cîte-o oaie rîzleată de stînă, dar de data asta parc-aș zice e-am dat cu botul în puțin sînge de căprioară. E dulce. Mai ales că treaba vine după înfrîngerea suferită pe teren propriu în fata naționalei bulgare. Ne-a răcorit la ficiți această miercuri, scotită în toată Europa fotbalistică rugul scrietelii de toamnă. Am aruncat și noi trei curpeni de viață, cu nădejdea că vom indesa pe vatră mal-

dăre de crengi pînă tîrziu în toamnă și apoi și în primăvară.

Ați Universitatea Craiova, cit și Dinamo București au jucat pline de dorința de ne păstra cu sîmlele în troianul lor fermecat. Jocul formațiilor noastre a avut un singur adevărat succes : victoria. Frumusețea a fost împinsă în planul secund. De altfel, de multă vreme, în marile competiții internaționale, frumusețea rămîne să moție dinclo de poartă. Toată lumea o învoacă, dar nimeni nu i-ar plăti biletul de intrare. Desăvîrșit în ochii spectatorului rămîne dintotdeauna victoria. Restul sînt povești scoase din pridvor de vorbă veche. Peste tot în lume (mai puțin Brazilia) se plătește cu aur abnegația, ispită dansului pe sîrmă e huliță, injurată, pedepsită. Prin urmare, nici-un cuvînt despre absența magnoliei, ci părărea de rău că băieții noștri nu alegară tot timpul cu nările sfîșiate. Argeșul, care si-a scaldat meriele domnești în serile mîșinului, va intra sub glasul tunetului abea în turul al doilea al Cupei UEFA. Ursită prin sorți unei furtuni blajine, ea a traversat-o ușor, întrebunînd doar o singură viață.

Cea mai îndrăzneată și a fotbalului românesc va fi miercuri. Vieuții ei arde în sînge. O aștept ca pe un cîntec viu și răscolitor. Miercuri va fi sîrbătoarea culesului în vii.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dan Frunțelată, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Ștefaniei Nr. 1. Tel. 17 32 09

ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115. Tel. 50 74 96

ABONAMENTELE :

3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 68 lei

Tiparul executat la :

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘTEFANIEI”